

העין השביעית

1998 אוקטובר

נמלודי

פרשת

גיליון מיוחד

בעד "מעריב"

לעופר נמרוד הוצע להציג את עמדתו בגיליון זה; הוא לא נענה. אחדים מהכותבים ב"מעריב" הוזמנו לפרסם ב"העין השביעית" את שבלבם על פרשת נמרודי, אך הם נרתעו. עורכי "מעריב" היו מעדיפים שגיליון זה לא יראה אור: לפי הבנתם, כל עיסוק נוסף בהרשעת המו"ל שלהם עלולה להחריף תהליכים שליליים בבית "מעריב".

אנחנו סבורים אחרת: העבירות שביצע נמרודי, ההקשר שבו נעשו, השימוש שהוא עשה בעיסוק העיתונאי ובשליטתו על עיתון כדי לנסות ולהיחלץ ממצב החוק וכדי לשפץ את תדמיתו, הם תמצית התועבה העיתונאית.

לגיטימי לסבור שבפני עצמה, עבירה של ציתות אינה חמורה בסולם הפשעים; אפשר גם לגלות הבנה לטענה שהסתבכותו של נמרודי בהדחת עדים היא היסחפות בלתי מתוכננת שנגזרה מהמצב שנקלע אליו; אי-אפשר לסלוח להקשר שבו בוצעו פשעים אלה: בתוך עיתון, בין עיתונאים, תוך ניצול לרעה של המעמד העיתונאי ושל השליטה על כלי תקשורת חשוב. למעשה, לפנינו סטייה נוראה של תפיסת העיסוק העיתונאי: הוא הפך למאין לביצוע פשעים ולמכשיר להלבנתם.

התנהגותו של נמרודי ותגובתם החששנית של עיתונאי "מעריב" מחדדת את השאלה מי זה "מעריב" - המו"ל שהורשע בפלילים או מאות עובדיו ההגונים. בדרך-כלל, עיתון מזוהה עם כותביו, עם עורכו, לאו דווקא עם בעליו. בחירתם של עיתונאי "מעריב" לשתוק לאחר הרשעת המו"ל משאירה אותו כמי שמשמיע את קולו של העיתון.

לגיליון המיוחד הזה יש, מטבע הדברים, אופי חד-צדדי. הוא עלול להיראות כהתנפלות מאורגנת על "מעריב". השתדלנו מאוד שלא כך יהיה. ניסינו כמיטב הבנתנו להציג גם את נקודת המבט של אנשי "מעריב". סירובם לשתף פעולה הכביד על מאמצינו. הרצון להיכנס, ולו לרגע, לעורם של אנשי "מעריב" לא בא לשם איזון פורמלי ואינו מוזכר כאן מתוך התחסדות, אף שכך עלו לים הדברים להישמע באוזני עובדי העיתון; ההודות עם מצוקתם נובעת מהיותם חברינו ועמיתינו ומההכרה שהרוב המוחלט של העיתונאים בארץ לא היה מסוגל לנהוג באופן שונה מהם, לו נקלע למצב דומה.

הגיליון הזה בא להצהיר הצהרה צנועה: אסור לעבור לסדר היום על פרשת נמרודי. לאחר פנייתו של נמרודי לבג"ץ לא מיותר להדגיש, כי זו היתה עמדת "העין השביעית" לו היה פושה ריק בון דומה בכל כלי תקשורת אחר. ■

4	למה אסור לנמרודי ללכת - נחום ברנע
5	מדוע פרשתי מ"מעריב" - אודי נחשון
6	שולחן עריכה: דיווחי "מעריב" על גזר-הדין - ברוך קרא
9	כה אמר קרליבך
10	עבירה גוררת עבירה - עוזי בנימין
11	האמנם נזדקק למחוקק? - ב. מיכאל
12	הדבר הנורא ביותר: כחבים זרים על פרשת הציתותים - רוני דגן
15	האגדה על חופש העיתונות - משה נגבי
16	מו"ל ראוי לשמו: צל נמרודי על עובדיו - ירון אזרחי
18	מחייה המתים: שבחי המו"ל בפי עיתונאי "מעריב" - אבנר הופשטיין
20	הם אינם תאומים: ההבדל בין נמרודי למשה ורדי - מרדכי קרמניצר
22	נמרודי יועמד לבית-הדין של מועצת העיתונות - ברוך קרא
23	להתרווח על הכורסה: החוק אינו מגביל את עסקי נמרודי - איתן להמן
24	קטעים מגזר-הדין

למנויים: גיליון מיוחד זה נשלח אליכם ללא תשלום נוסף. לא יחול כל שינוי במשלוח שאר הגיליונות הכלולים במנוי.

עיבוד השער: עמי-בושורי עיצוב גראפי צילום: י.פ.א.

"העין השביעית"

בהוצאת המכון הישראלי לדמוקרטיה

ת.ד. 4702 ירושלים 91040

טלפון: 02-5618244 שלוחה 206 פקס: 02-5635319

עורך: עוזי בנימין

מערכת: נחום ברנע, כרמית ניא

יועץ: פרופ' ירון אזרחי, פרופ' אפרים צדקה.

פרופ' מרדכי קרמניצר

עריכה גראפית: עמי-בושורי עיצוב גראפי

עריכה לשונית: מיכל רוזנטל

מוזיקה המערכת: ארון לוי

דפוס: דפוס העיר העתיקה

כתובתנו באינטרנט: <http://www.idi.org.il>

דואר אלקטרוני: aron@idi.org.il

המכון הישראלי לדמוקרטיה
THE ISRAEL DEMOCRACY INSTITUTE
An Israel-Diaspora Enterprise

שבועות שעברו מאז הרשעתו בפלילים של יו"ר "מעריב", עופר נמרודי, הוא מוקף בתמיכתם וחיתתם של חלק מעייתונאיו, ובכעס הדומם של עיתונאיו האחרים. את שורשי התמיכה הוא מבין. כסף וכוח קונים חיבה. את הכעס איננו מבין. אילו היה מבין, היה דואג לשני דברים לפחות. האחד, שעיתונגו יפסיק לזרות חול בעיניים בפרשת עבירותיו, הודאתו והרשעתו. הטיפול של העיתון בנושאים האלה מבזה את העיתון ואת המקצוע, ולא מסייע הרבה לחילוצו של המו"ל מהכלא.

השני, שאותם עיתונאים ב"מעריב" שסבורים שעברייני פלילי, מוצלח ככל שיהיה, לא ראוי לנהל אמצעי תקשורת, ויכולו לבטא את דעתם בעיתונגו-עיתונם. עד כתיבת שורות אלה, שתי המטלות לא התמלאו. הוא לא מבין - או שלא אכפת לו. ככל שאפשר ללמוד מנתוני הבורסה, שמונה חודשי המאסר שנגזרו על נמרודי לא הויקו כהוא זה למניית ות "מעריב". להפך. המניות ואגרות החוב של העיתון עולות ועולות. בתחילת יולי בכה נמרודי בבית-המשפט. באמצע יולי רשם שיא בבורסה. הוינוק המדהים קשור, כנראה, למאבק בין כמה כרישי-הון גדולים שרכשו את מניות העיתון, כל אחד והסיפור שלו, אבל העובדה

הם שונאים את זה, משום שהשקר משבש את הייעוד של העיתונות החופשית. והם שונאים את זה משום שכאשר הם מפרסמים משהו שמתגלה אחר-כך כשקר הם נראים רע.

"האני מאמין של עיתונות הוא חשיפה; ככל שירבו העובדות, כן ייטב... "לעומת זה, בשביל לא-עיתונאים, האמת היא ערך יחסי. משבחים אותה, כמובן, אבל ערכים אחרים יכולים להקדים אותה: הצלחה כלכלית, יציבות חברתית, ביטחון לאומי...

"הציבור רואה בשקרים השגרתיים של פוליטיקאים חלק מהמחיר הנדרש לקיום הדמוקרטיה. הציבור יאמץ את ערכיה של העיתונות, ויתמוך במדרף קנאי אחר האמת, אם, ורק אם, השקרים ייתפסו כאיום על הדמוקרטיה ועל כשירות השלטון. במקרים כאלה - פרשת ז'וטרגייט, למשל - הופכים העיתונאים לגיבורים. אבל כאשר אנשים חשים שהמבחן איננו גורלי, הם מגיבים על התרגשות העייתונאים באדישות או בלעג. כך קרה בפרשת איראן-קונטראס של רייגן, בפרשת מלחמת המפרץ ובפרשיות המין של קלינטון.

"אין שום דבר פסול בפער שבין הציבור לבין העיתונאים. למעשה, אם העיתונאים רוצים לבצע כראוי את תפקידם, הם צריכים להיות מוכנים לעמוד מול, ואפילו לפגוע, ברגישויות הציבור.

"זה מאוד מתסכל עיתונאים, אבל זה מה שיש, והם אינם יכולים לעשות הרבה לשינוי המצב. עיתונאים שכנעו את עצמם שהציבור ייצא מאדישותו אם רק יספקו לו עוד קצת אמת. אבל הציבור עייף מחשיפות, ועוד חשיפה לא תבריא אותו מעייפותו."

•••

חזרה לנמרודי: על-פי אמות-המידה של המקצוע, אדם שהורשע, על-פי הודאתו, בעבירות מהסוג הזה, ושאנס כך את עיתונגו, ראוי שימצא את מקומו בענפים עסקיים אחרים, פחות קרובים למקורות הכות. כך ראוי, אבל לא כך קורה. החברה הישראלית מקדשת את זכות הקניין על פני כל זכות אחרת. אין לה שום אמביציה, שום כוונה, להפריד בין עניין לקניין. גם אם המאפיה הסיציליאנית תקנה עיתון במדינת ישראל, היא לא תתרגש.

הוסף לכך את חולשתם הכרונית, עד כדי שיתוק והתפוררות, של מועצת העיתונות ואיגוד העיתונאים, המוסדות הייצוגיים של המקצוע. קולם לא נשמע, וכאשר הוא נשמע, אין מאחוריו סמכות. הוסף לכך את הדימוי הנמוך של התקשורת בדעת-הקהל, עד כדי שמחה לאידי, ואת השפעת הטיעון של נמרודי, שעשה מה שעושים כולם. הטיעון הזה הופרך בבית-המשפט, אבל זכה להצלחה בבית-הדין של דעת-הקהל.

והעיקר: אדישות הקוראים. במובן הזה, ישראל איננה ארצות-הברית. שם יש לאמינות של כלי תקשורת ערך חברתי וכלכלי. שם, כאשר נכשלה רשת סי.אן.אן בשידור תחקיר לא מבוסס על שימוש בגזענים במלחמת וייטנם, עשתה הרשת שמיניות באוויר כדי לחקור את עצמה, להודות באשמתה ולהתנצל. כאן עוטפים בשגיאות של אתמול סרדינים.

העיתונאים ב"מעריב" נחלקים לשתי קבוצות. אלה שיש להם יצרים בשפע, אבל היצרים אינם עיתונאיים. אלה חיים מצוין עם נמרודי ועם הפרשה שלו. והאחרים, שמאז הרשעתו של נמרודי וסירובו ללכת, חייהם המקצועיים אינם חיים. השיירה של נמרודי עוברת, והם לא רשאים אפילו לנבוח.

נמרודי יעשה טובה למקצוע אם ילך, אבל לא יעשה טובה לעצמו. ישראל היא חברה אכזרית. כל האנשים שמתבקשים אותו היום, למרות ההרשעה, יעברו אל הצד השני של הרחוב אם יוותר על הכות. מי שלא נאחו בקרנות המזבח, נופל. לכן הוא חייב ללכת. לכן אסור לו ללכת. ההכרעה היא בין טובת הענף לטובת האישי. לא קשה לשער

במה יבחר. ■

נחום ברנע

למה אסור לנמרודי ללכת

בתחילת יולי בכה נמרודי בבית-המשפט; באמצע יולי רשם שיא בבורסה - זה אומר משהו על חברת הממון הישראלית, ומשהו על החברה הישראלית בכלל

היא עובדה: גזר-הדין לא לקח מנמרודי מעמד חברתי, קוראים או כסף. זה אומר משהו על חברת הממון הישראלית, ומשהו על החברה הישראלית בכלל. מצד אחד, איוה מין פרצוף יש לנו: ערכים כמו שכר ועונש, שקר ואמת, יושר ואי-יושר, נמכרים כאן במחיר זול יותר מהעיתון של אתמול. מצד שני, זה הפרצוף. קצרה ידם של העייתונאים מלשנות אותו.

בחודש מאי השנה פורסם ב"ניו ריפבליק", שבועון פוליטי אמריקני, אי, מאמר ראשי שעניינו אמת ושקר ועיתונות. המאמר, מאת צ'ארלס ליינ, מנסה להשיב בדרך מפוכחת, נטולת אשליות, על השאלה, מדוע העיתונאים נסערים כל-כך נוכח השקרים שמשמיע להם הבית הלבן, ומדוע הציבור נסער פחות. אין במאמר אף מלה על נמרודי, או על פרשיות אחרות שהסעירו את התקשורת הישראלית. ובכל זאת, העולם קטן:

"בשביל העיתונות, האמת היא, או אמורה להיות, ערך מוחלט. עיתונאים מקדישים את רוב זמנם למאמץ ללקט עובדות. הם שונאים כאשר משקרים להם. הם שונאים את זה משום שזה לא בסדר לשקר.

שיחה האחרונה שלי עם עופר נמרודי, בנובמבר '92, היתה למעשה גם הראשונה. ואני מתכוון לשיחה מקצועית-אידיאולוגית. היא התרחשה לאחר שהגשתי לנמרודי את מכתב ההתפטרות שלי "מעריב", והחלה בטון תקיף מאוד. התגובה הראשונה שלו היתה: אתה מנסה לתפוס טרמפ על הפרישה של דן מרגלית (שהיה עורך "מעריב" ופרש כמה חודשים קודם לכן), ומאשים אותי בהאשמות חמורות. אם אלה הטענות שלך, אז מחר נלך שנינו להיחקר במשטרה.

נמרודי התייחס לאחד הסעיפים במכתב שבו הסברתי את מניעי ההתפטרות. טענתי שהגעתי למצב שבו אני מסכן את מעמדי המקצועי כעיתונאי, עד כדי כך שאני עלול לבצע לכאורה עבירות על החוק, גם אם אף אחד, כולל נמרודי, אינו רוצה שאגיע למצב כזה. בכל מקרה, ביקשתי להציב בפניו תמרור אזהרה, ולא חיפשתי עילה להקירה כלשהי, כיוון שלא ראיתי כל צורך בכך.

ברקע הסיפור יש להזכיר כי מדובר בתקופה שבה נמרודי היה העורך האחראי של "מעריב", בנוסף לתפקידו כיו"ר הדירקטוריון. פרשת האזנות הסתר עוד לא נולדה, לפחות לא כאירוע במדורי הפלילים. באותה תקופה הייתי כתב כלכלי ב"מעריב", ותחום הכיסוי שלי היה הבורסה ושוק ההון. בסך-הכול עבדתי ב"מעריב" פחות מארבע שנים, אבל הספקתי לחוות שלוש בעלויות: מסוף עידן דור המייסדים של העיתון, דרך ימי השליטה של רוברט מקסוול ועד לתקופת נמרודי. ב"מעריב" היתה אז אווירת מהפך: הכנסת צבע, הפיכת העיתון לטב"לואיד, תחילתו של מאבק בהגמוניה של "ידיעות אחרונות".

ככתב לענייני כלכלה, בפרט בתחום הבורסה, זה היה לי ניסיון ראשון בהתמודדות עם כתיבה בעיתון שנשלט על-ידי מו"ל בעל עסקים מגוונים, בתחומים שונים. תחת חברת "הכשרת היישוב", שנשלטת על-ידי משפחת נמרודי, נמצאות כידוע חברות שעוסקות בבנייה ונדל"ן, מלונאות, ביטוח, עיתונות וטלוויזיה ושירותי חירום רפואיים – עסקים שחלק מהם הונפקו לציבור בבורסה. איך מתייחסים לידיעות על חברות שבשליטת משפחת נמרודי? איך כותבים על המניות של "הכשרת היישוב" או חברות בנות שלה? אלה שתיים מהשאלות שכתב המסקר את הבורסה ואת שוק ההון ב"מעריב" נאלץ להתמודד איתן. אם מישהו חושב שאני עומד לתאר עכשיו תמונה של מו"ל בעל עסקים מרובים, שמנחית מדי ביקר הוראות לכתב הבורסה של העיתון על איזה חברות לכתוב ואיזה מניות לסקר – הוא טועה. נמרודי לא הגחא אותי מה לכתוב ולא התערב ישירות בעבודתי. אני לא מתייחס להשפעה עקיפה אפשרית שקיימת בכל מערכת, ואין לי דרך להעריך את טיבה או עוצמתה.

הבעיה הראשונה היתה, כפי שצינתי, ההתמודדות עם סיקור נושאים שקשורים ישירות לקבוצת "הכשרת היישוב". ניסיתי להתמודד עם המצב הזה בדרכי. למשל, השתדלתי לא לחתום בשמי על ידיעות שעסקו בחברות מקבוצת "הכשרת היישוב". ידיעות כאלה, כגון דיווח על התוצאות הכספיות של חברות בקבוצה, הופיעו תחת הקרדיט "סופר מעריב". בתכנים השתדלתי לטפל באופן ענייני, תוך ידיעה שנמרודי רואה את הידיעות האלה לפני פרסומן.

ההתמודדות הקשה ביותר מבחינתי, שהאיצה את פרישתי מ"מעריב", היתה בתקופה שקדמה למימושה של אופציה 9 של "הכשרת היישוב". רקע קצר על אופציות למי שאינו בקי ברוי הבורסה: מי שקונה אופציה, מחזיק בזכות לדרוש מהחברה שתנפיק לו במחיר קבוע מראש (שנקרא מחיר המימוש) כמות נתונה מראש ממניות החברה. לאופציה כזו יש אורך חיים מוגבל, שבסיומו היא פוקעת. מי שלא מבצל את הזכות לממש את האופציה למניה, נותר לאחר המועד הזה עם ג'יר נטול ערך. למעשה, קניית אופציה ומימושה למניה יכולה להיחשב כקניית המניה בשני תשלומים. התשלום הראשון בעת

קניית האופציה, והשני – כאשר המשקיע משלם את מחיר המימוש והופך את האופציה למניה.

אופציה 9 של "הכשרת היישוב" היתה סדרת אופציות שהנפיקה החברה, ומועד פקיעתה היה סוף אוגוסט '92. מימוש סדרת האופציות הזאת למניות של "הכשרת היישוב" היה אמור להכניס לקופתה של החברה יותר משלושים מיליון שקלים. לכן, לבעלי המניות בחברה, בתוכם משפחת נמרודי, היה עניין שהמהלך הזה יצליח משום שהוא יעשיר את קופתה של החברה והיא תוכל להרחיב את השקעותיה.

אופציה 9 היתה סיפור עיתונאי חם במדורים הכלכליים באותם ימים. "הכשרת היישוב" הומינה הערכת שווי לעסקיה, שהציגה נתונים לפיהם שווייה הכלכלי גבוה בהרבה מהשווי הבורסאי של החברה באותו זמן. מנגד פורסמה הערכת שווי אחרת, שמקורה לא היה ברור, ולפיה שווייה של "הכשרת היישוב" היה נמוך יותר. "מעריב" הבלית את הערכת השווי המתמאה; "ידיעות אחרונות" הבלית יותר את הפחות מתמאה. לא ארחיב בנבכי הקרב העסקי-תקשורתי הזה ואדלג ישר לסופו. ערב פקיעתה של אופציה 9, כתבתי במסגרת אחת הידיעות שפורסמו ב"מעריב" דברים שמוטב היה שלא נכתבו. הם נכתבו לאחר שיחה

אודי נחשון

למה פרשתי מ"מעריב"

במדור הבורסה של "מעריב" כתבתי על האופציה של "הכשרת היישוב" דברים שמוטב היה שלא נכתבו. הם נכתבו לאחר שיחה מלפונית עם עופר נמרודי, שיחה שאני יזמתי ושהשפיעה על תוכן הידיעה

טלפונית עם עופר נמרודי, שיחה שקיימתי ביוזמתי ושהשפיעה על תוכן הידיעה. ביום הפרסום קיבלתי מסר מגורם באחת הרשויות בשוק ההון, כי מוטב שאזהר, בגלל השפעה שיכולה להיות לדברים שאני כותב על החלטה של המשקיעים אם לממש את האופציה או לא. אם תמשיך ככה, אל תתפלא אם יזמינו אותך לחקירה, הוא אמר.

ייתכן שהוא הגזים. לא זומנתי לשום חקירה, אבל המסר הזה היה עבורי אור אדום. הבנתי כי במצב שנוצר, קשה לי להבטיח נאמנות ליושר המקצועי שלי. לא התיישבתי מיד לחבר מכתב התפטרות. מצפון מקצועי לא יכול להחליף תלוש משכורת. במקרה, קיבלתי לאחר כמה חודשים הצעה לעבור לעיתון "חדשות", ועל רקע המצו"קה שנקלעתי אליה ב"מעריב", הייתי בשל לקבל את ההצעה.

בסיומה של שיחת ההתפטרות אמר לי נמרודי: אז מה אתה רוצה, שהסיקור העיתונאי של עסקי "הכשרת היישוב" ייפגע רק בגלל שיש לקבוצה עיתון? אמרתי לו שאני חושב שמו"ל מסוגו אכן חייב לקבל על עצמו כמה מגבלות, שאולי יפגעו בסיקור עסקי הקבוצה. כנראה שזו היתה נאיביות. ■

אודי נחשון הוא כתב כלכלי ב"ידיעות אחרונות"

שולחן עריכה

דיווחי "מעריב" על סיום משפט המו"ל שלו לא הציגו תמונה מהימנה

עליו, פרקליטת המחוז עו"ד מרים רוזנטל. לביקורתו של עו"ד לוי על רוזנטל הצטרפו כמה עורכי-דין נוספים מהפרקליטות. מי שפעל מאחורי הקלעים, מטעמו של נמרודי, לסיים את המשפט בעסקת טיעון היה עו"ד יוסי כהן. כהן, עורך-דין פרטי, מייצג את נמרודי בנושאים אזרחיים.

"ידיעות אחרונות" ו"הארץ" דיווחו באותו בוקר (במסגרת ידיעה נפרדת) גם על הרשע-תו של עו"ד מוטי כץ. "על-פי כתב-האי-שום", נכתב ב"ידיעות אחרונות", "העביר כץ לעופר נמרודי דרישות מפי יעקב צור ורפי פרידן לתמוך כספית במשפחותיהם ולממן את הוצאות הגנתם המשפטית, והעביר לידיהם מאות אלפי שקלים, שאתם קיבל מנמרודי ומשליחו. ההרשעה התקבלה במסגרת עסקת טיעון... השופט ציין בגזר-הדין, כי מדובר באחד המקרים החריגים הבאים בפני בית-המשפט, שבו עורך-דין ביצע עבירה חמורה אגב ייצוג לקוחותיו".

גם ב"מעריב" התפרסמה ידיעה קטנה בדבר

"יודה עופר נמרודי... במרבית העבירות של האזנות הסתר ושיבוש הליכי משפט, שפורטו נגדו בכתב-האישום. הפרקליטות תסכים למחוק את העבירה של הדחה בחקירה. על-פי ההסדר המסתמן, תבקש התביעה להטיל על עופר נמרודי עונש מרבי של שמונה חודשי מאסר בפועל. עם זאת, בפרקליטות אומרים כי מספר זה עדיין לא סגור באופן סופי". עבירת "ההדחה בחקירה", נכתב ב"ידיעות אחרונות" ובצדק, "היא העבירה החמורה ביותר שיוחסה במקור לנמרודי ולרוזן. העונש המרבי על עבירה זו הוא שבע שנות מאסר. טרם ברור מה ההסכמה שהתגבשה לגבי עבירה נוספת שבה הואשם דוד רוזן - מתן שוחד".

גם ל"הארץ" כבר היו פרטי העסקה ברורים: "הוסכם כי התביעה תבקש לגזור עליו שמונה חודשי מאסר, בעוד שסנגוריו יהיו רשאים לטעון באופן חופשי איזה עונש יש להטיל עליו". "הארץ" גם הוסיף מידע רלבנטי וחשוב לגבי העסקה: "התובע, עו"ד לוי, הסתייג מעסקת הטיעון וחלק על דעתה של הממונה

ברוך קרא

הסיקור החדשותי של משפט עופר נמרודי ודוד רוזן התחדש לאחר תקופה קצרה של הפסקה. ב-3.6.98, דיווח "הארץ" על עדותו הברורה של עד המדינה יעקב צור: "נמרודי ביקש ממני להאזין לפלאפונים של ארנון מוזס ומשה ורדי ולטלפון של גיורא גילת ב'מעריב'... יו"ר מועצת המנהלים של 'מעריב', עופר נמרודי, קיבל כמה פעמים, באופן אישי, קלטות של האזנות סתר מיעקב צור, מבעלי חברת החקירות אג"ם". בהמשך הידיעה פורסמו פרטי העדות. "מעריב", שבזמנים אחרים היה פעיל מאוד בסיקור פרשת האזנות הסתר, לא פרסם דבר וחצי דבר על עדותו זו של צור. עד מתן גזר-דינו של נמרודי די פרסם העיתון ידיעות על הפרשה באופן סלקטיבי, הצניע את העיקר והכליט את הטפל.

4.6.98 "מעריב" המשיך להסתיר אינפורמצייה מקוראיו גם למחרת. בעוד ששני העיתונים האחרים דיווחו על המגעים המואצים לעסקת הטיעון בין עופר נמרודי ודוד רוזן לפרקליטות, "מעריב" בחר להעלים את המידע הזה מקוראיו. "התפתחות מפתיעה", נכתב באותו יום ב"ידיעות אחרונות", "במשפטם של עופר נמרודי... ודוד רוזן... גורמים בכירים בפרקליטות אישרו אתמול, כי מתקיימים מגעים אינטנסיביים בין הפרקליטות לבין פרקליטיו של עופר נמרודי, לאפשרות של חתימה על עסקת טיעון... שלטושים בערב פנו נציגי הפרקליטות ופרקליטיו של עופר נמרודי... לשופט... גורג' קרא, וביקשו במשותף לבטל את הדין, שנועד להתקיים במשפט אתמול. בדיון זה היה אמור עד המדינה יעקב צור להמשיך בעדותו". מי שקרא את "מעריב" באותו בוקר לא ידע דבר על ההתפתחות המפתיעה הזאת.

5.6.98 עסקת הטיעון כמעט גובשה סופית. "ידיעות אחרונות" ו"מעריב" הבליטו את הכותרת בעמודיהם הראשונים. "על-פי עסקת הטיעון המתגבשת בין הפרקליטות לפרקליטיו", נכתב ב"ידיעות אחרונות",

ת אחרונות

מספר	מחיר	מספר	מחיר	מספר	מחיר
101	5.80	102	6.80	103	8.10
מספר	מחיר	מספר	מחיר	מספר	מחיר
104	5.80	105	6.80	106	8.10

ראשון עם האלוף מתן וילאי • המוסף לעבת
ה, הייעוד, הקנאה
אי נפרד מצה"ל
 תחתי. הכאב הוא שאני ניתק מהם ובצורה כזאת. זה לא מגיע להם ולא מגיע לי"

צועה בעקבות
גל גוש קטיף

טיים את המטבר • גם דנים רוס מעורב במגעים • הפלשתינים החליטו לחסום חסום צבאי מנע משיירה שלהם לעבור • טנקים של צה"ל הועמדו בכוננות

נמרודי
נשלח
לכלא

השופט גורג' קרא גזר אתמול על יו"ר "מעריב" 8 חודשי מאסר בפועל ו-10 חודשים על תנאי וכן קנס כספי בסך מיליון וזמנה אלף שקלים • עופר נמרודי, שהודשע בהוסגת האזנות סתר לכבודי "ידיעות אחרונות" ובשיבוש הליכי משפט, יתחיל לרצות את עונשו בעוד 3 יודשים • עמוד 5

הכבוד הראוי לו - מיקום הידיעה על גזר-הדין ב"ידיעות אחרונות"

קונים מעריב
מקבלים בטחון
 חיום מצורפת חוברת המבצע
 באמצעותה תוכלו לקבל במתנה
 את האלבום המחודר
 "בטחון 50"

מעריב

ארועים בכפר
 מרבית את זמן אחריו חרף
 לנג זכרים בארוח מלא חיים
 בהגלה
 העשור לארועים בכפר
 המתנה התקיימה בימי במורה
 עם קייטינג ארועים בכפר

יום 1 מ' בחמס חש'ח. 3,7.98 ג'נין סט' 15431. שנה נ"א ■ המחיר 6.80 ש"ח (כולל מע"מ). המחיר באיליה 5.80 ש"ח ■ MAARIV ■ מארביב

מתיחות ברצועה: הפלשתנים חסמו את הצמתים המרכזיים, וניתקו יישובים

מרדכי דורש מהפלשתנים:

הסירו את המצוד מאוש קטיף

בגניחה: אם הפלשתנים ינקטו אלימות - תגובת צה"ל תהיה כובאת ■ מתנחלי י"ע: נחסמו כבישים בפני ערבים - כגמול על חסימת הצמתים בפני תושבי גוש קטיף ■ אמש הוטל סגר על רצועת עזה ■ אלי בוחרנה וכן כספית, עמוד 2

היום במעריב

צמד בכותרות

הישוע בין עור וצמון ובניסון נתיחה היה בלתי נמנע.
 הפסקת האש שהוכרזה השבוע היא נמנית בלבד
 10 מסלול מסיף ערבי

פלני השערים

עלילות מאור אייזנשטיין ואבי רצון במונטריאל
 מרדכי קורניץ, שמועסק

עידן מובז

הרמטכ"ל ה-16 המוסט
 השבוע לתפקידו לא ייצא
 בהצטרפות ודורות, אבל גם
 לא יאמר שלצה"ל אין
 צורך בהתמנות
 עורך במחנה
 ע"י סג"מ יואב טייטלבוים
 10:00 שבת

באופן קתב"ד

תוצרת הימים יצאתה כהאחי מוויכוחים רבניים
 על שלמה רצוני: כדוקס כוונת
 10:00 שבת

טרוויסט מחובש לתורם

כ"י חשמה הניבית התמקיימה את שמינית ג'מולת על
 מחמד סאלח, מו שמעון וויסמן את התמאט כשמינים
 ארז סלל מסוף סבת

הפתיחות הגדולות בכל הזמנים

50 שנות מעלבה וסתרת בישראל
 תרבות פלטיב

הדולר הציפא 3.6

שק"י המטבעות והגולות בישראל צפ"ש 3.6. לסיפור ולסקים שוטטט

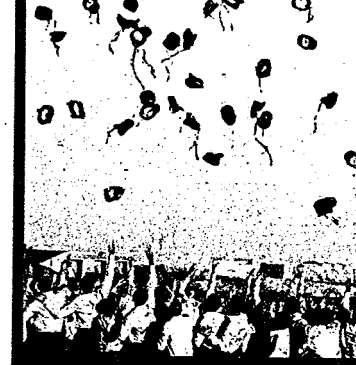
חוזר ודו ליקות ובר	
פריסת חש"מ ודוק	
תשלום	7.11
תלמידי	7.29
דוק	7.33
כרטיס	7.26
חילוף	7.17

חש"מ ודוק 27
 כרטיס שבת ע"ש

האלוף ילנאי

השתחרר: "אין לי סיבה להישאד אפילו יום נוסף"

אומד ל"מעריב": "אני כועס על מי שאני צריך לכעוס" ■ החמון ללשכתו אתמול את אנשי הבק"ם - והחזיר ציוד ■ במסלולת העבודה אומרים: צפויה פגישה בין ברק לילנאי ■ יואב לימור ורון לוי, עמ' 3

פנים אל פנים

עמית בנה קטיף חסמו אתמול כויד לפלשתנים. משהיה על התלטה צה"ל לא לאספר לסיירת כבובית כלשתיה לעבור בעיר כיבושית ישראלית. התוצאה פגוע כווסך על יסודי חוש. במחנה ישראלים ופלשתנים כתיבתים כוונת ■ אלי בוחרנה, עמ' 2

דני נוה במכתב

סודי לשגריר ארה"ב: מעמד ירושלים יקבע במו"מ להסדר הקבע - ולא באופן חד-צדדי

שיחות חשאיות בין רגיס רוס לעו"ר יצחק מולכו, במסדרה להגיע להסכמה סביב הפעימה השניה
 10:00 שבת

אושר הסדר הטיעון: 8 חודשי מאסר לנמרוד; 6 חודשי עבודות שירות לדוד רונן

במרודי: "נעתור לבג"ץ; יש די הוכחות להגשת אישום נגד ארנון מוסס, המו"ל והעורך האחראי של ידיעות אחרונות"
 עמוד 5

משחקי רבע הגמר

היום:
 צרפת - איטליה (17:30)
 ברזיל - רומניה (22:00)

מחר:
 הולנד - ארגנטינה (17:30)
 גרמניה - קרואטיה (22:00)

מחקר בהדסה עין-כרם: "אשכנזים מצפון אירופה חסינים לאיידס - יחד אמורחיים יס'ח'כונים"

ג'נין שמרלינג, עמוד 7

הארץ

יום שישי 3 ביולי 1998 VOL 80/23995 JULY 3
 חירום 052-11111 | 052-11111 | 052-11111 | 052-11111 | 052-11111 | 052-11111

בגיליון יום שישי

לא תרבות ולא שלטון
 יוגל חוקים, עובי נו
 מחסן הפוליסט הנעלמות
 איריס מילר, עמ' 23
 פיצה באחול המזארה
 ילדי נגידי, עמ' 63

מסמך
 מבצע משה: 4,000 הרוגים / דוד רוזנטן
 השטן והעברי: בסוף מרד
 דרק ריימן / מתייה טנג

כלכלה
 נורוויץ רוכש את גרנית
 דובי ספיינברג, עמ' 12
 "הגעתי למסקנה שהיא שקר"
 מוסי בבוט, עמ' 13
 מסתמנת הסכמה בריסקונט
 נתן ליפסון, עמ' 33

אנו קונים ספרים
 קונים ספרים עבריים
 ולעיתים ברוב הזמנות
 ספריות שלמות, עובדות וכו'
 M.POLLAK - ANTIQUARIAT (est. 1899)
 Old books, original maps and prints
 36 & 42 King George St. Tel-Aviv
 Tel(03)5288613 Fax: (03)5297346

מצור פלשתיני על גוש קטיף; חשש מהתלקחות בעזה

שמונה חודשי מאסר בפועל נגזרו על מו"ל מעריב, עופר נמרודי

כאנן קמחם ודאל וקמחיהם הם
 כוחות של הצה"ל המשתתף
 בפלישה לטו"ר עמק אשכול על ידי
 צה"ל. לוחמים בלחימה נעו, לוחם
 ארבעה מנגנוני הביטחון והצלה
 חרבים היעדר לפניהם משה על
 ההתנגדות בלוחם קטיף. הצה"ל
 הצבא נטקס תגובה בעברות
 מפתח, כשחילו, במרחק קצר,
 תובצרו שטחים מלחימה
 ומחסום בשוחות שחפר. הצה"ל
 גם הטיח מטר על הרצועה בעמק
 הבת הביטחון הארבעה אשכול את
 רחבת הפלישה מפרוסיקה
 במסגרת מבצע שחף כי לא
 למרחק הנקודות אליהם שנקלה
 באיבוד קשת חובטן עד יותר
 את הגניחה על הגישה השנייה
 תוקפת שרצה בששת הצה"ל

מאת צבי ורצל
 של עשרה חודשים וגם קום סוף
 כמס 1,000,600 שקל.
 בתמיכה לנאט"ק השני בשני
 פס, דוד רוזנטן והאזרחי על הכסף
 וחו "בטיב" איזן השקעה את
 רוב עמק נמרודי. נכח איצן
 גורד עליו 6 חודשי עבודתו שני
 חות תגום של 100 אף שקל.
 השקעה היא החזון נכח ורני
 בין החזות מעשים של נמרודי
 ורני, השקעה קבץ כי רונן היה
 "הרע" ה"הרע" של נמרודי כפי
 ומה חלקו של נמרודי הנולד
 יחזר נתיבות טיבס ומצנעו הנכר
 חות עוד קבץ השקעה כי חלק
 של נמרודי היה נרנן יום 100
 בענייה החומרה ביותר כתבוב
 הרשום - שימש מוליכי השקעה

הכבוד הראוי לו - מיקום הידיעה על גור-הדין ב"הארץ"

רובנישטיין רוחה את הצעת

העסקה, אך זו העלימה כמעט את כל המידע הרלבנטי שפורסם בשני העיתונים האחרים וכן את הרשעתו של עו"ד כץ. פתיח הידיעה (בניגוד לכללי העריכה המקצועיים) היה עמוס במידע טרחני: "התביעה וההגנה במשפטם של יושב-ראש מועצת המנהלים של 'מעריב' ומנכ"ל 'הכשרת היישוב', עופר נמרודי, והאחראי על הביטחון ב'הכשרת היישוב', דוד רוזנטן, הודיעו אתמול לשופט בית-משפט השלום בתל-אביב, ג'ורג' קרא, על הסמתם המשותפת לעסקת טיעון". "מעריב" התעלם לחלוטין מפרטי עסקת הטיעון שעליהם דיווחו העיתונים האחרים (ושגם התבררו בסופו של דבר כמדויקים) ואף כתב: "פרטי עסקת הטיעון טרם הוגשו לבית-המשפט". העיתון, כמוכר, גם התעלם מחילון-קי הדעות בתוך הפרקליטות בדבר המהלך לקראת חתימה על העסקה. "נמרודי ורוזנטן עומדים לדין בפרשת האונות הסתר", רענן אופיר חכם (שסיקר את כל השלבים האחרונים במשפטו של נמרודי) את זכרון קוראיו, אך שכח לציין (או שעורכו עזר לו לשכוח), כי השניים עמדו לדין גם על הדחת עדים, שיבוש מהלכי חקירה ומתן שוחד. הצנעת אישומים אלה היתה עקבית בכל סיקורו של משפט נמרודי. נוח היה להם ב"מעריב" לאזכר את נמרודי אך ורק בהקשר ה"הירואי" של "מלחמת העיתונים" (ביטוי שקנה לו שביחה בסיקור המשפט על-ידי "מעריב"), ופחות בעבירות שהיו קשורות למעשיו הפליליים של המו"ל.

17.6.98 כשבוועים לאחר גיבושה של עסקת הטיעון הגיע יום אישורה בבית-המשפט. "הארץ" ו"ידיעות אחרונות" דיווחו על כך: "במסגרת הסדר שהסתמן בין

הצדדים יודה עופר נמרודי ברוב העבירות של האונות סתר ושיבוש מהלכי משפט המיוחסות לו בכתיב-האישום, והפרקליטות תסכים למחוק את העבירה של הדחה בחקירה", נכתב ב"ידיעות אחרונות". "מעריב" בהרשכתה מקוראיו את ההתנהגות המפוקפקת ולא ציין אותה כלל.

18.6.98 למחרת ההרשעה דוות בעיתונות על עסקת הטיעון. "עופר נמרודי ודוד רוזנטן הורשעו בהאונות סתר ושיבוש מהלכי חקירה", נכתב בעמוד הראשון של "הארץ", "הנאשמים הודו בהאונות סתר לפלאפון של העורך האחר-אי של 'ידיעות אחרונות' ארנון מווס, לפלא-פון של עורך 'ידיעות אחרונות' בעבר משה ורדי, של רכזת הכתבים לשעבר בעיתון רותי בן-ארי ולטלפונים של מתלוננים נוספים". בעמודי הפנים של העיתון פורסמה ידיעה מקיפה יותר. בין השאר פורסמה עדות האופי של שמעון פרס, תמליל עדותו של עורך "מעריב" יעקב ארוז וחקירתו על שולחן העדים. גם ב"ידיעות אחרונות" סוקרה ההרשעה בהרחבה ובהבלטה. הסיקור כלל את סעיפי ההרשעה, סקירה היסטורית, תגובות וסיקור צבע.

בעמוד הראשון של "מעריב" לא היה זכר להרשעה, רק אי-שם, בעמוד 14, הופיעה הכותרת: "עופר נמרודי ודוד רוזנטן הורשעו בהאונות-סתר בעסקת טיעון". הכותרת הזו החסירה באופן בוטה את הסעיף החמור יותר שבו הואשמו השניים והוא: שיבוש מהלכי חקירה. את גוף הידיעה עטפו ב"מעריב" במידע טפל, שהיה נורק בעריכה לולא היה מדובר במו"ל שלהם: "התביעה והסניגוריה הגיעו לעסקת טיעון, שקיבלה את אישורם של היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין, פרקליטת המדינה עדנה ארבל ופרקליטת

מחוז תל-אביב עו"ד מרים רוזנטל, דבר שהביא לסימומו של המשפט. בעקבות הסדר הטיעון שהוצג אתמול בפני השופט ג'ורג' קרא, הוגש כתב-אישום מתוקן שלפיו בוטלו שבעה אישומים: אישום במתן שוחד, שיוחס לרוזנטן, ושישה אישומים שעניינם האונות סתר, שיוחסו לשני הנאשמים. כן בוטלו סעיפי אישום וטענות על הדחה בחקירה וכן סעיפי אישום נוספים. לעומת זאת (וכאן סוף סוף הגיעה הידיעה לדברים שבהם הואשם נמרודי), "הודו נמרודי ורוזנטן בשמונה אישומים הנוגעים להאונות סתר ב'מלחמת העיתונים' עם 'ידיעות אחרונות'... (ולבסוף)... 'ובאישום אחד הנוגע לשיבוש מהלכי חקירה'. יש להניח כי בכל סיקור משפטי-פלילי אחר היה עורך הידיעה פותח עם האישומים ולא עם הזיכויים (כתוצאה מעסקת הטיעון), ובוודאי האישום החמור ביותר לא היה נדחק לסוף. בהמשך הופיעו עדויות האופי שהוצגו בדיון ההרשעה וכן דברי ההגנה. את דברי הסיכום של התביעה הצניעו ב"מעריב" ולא הזכירו כלל את התייחסותה לעניין שיבוש מהלכי החקירה.

19.6.98 יום לאחר ההרשעה המשיכו דיוני הטיעונים לעונש. בדיון המשפטי הזה הביע נמרודי חרטה על מעשיו: "טעיתי טעות איומה", הוא אמר. ב"הארץ" ו"ידיעות אחרונות" דווח על מעשיו של נמרודי ובשניהם, כאילו בתיאום, נחשף מכתב משנת 94, שבו כתב נמרודי למשטרה כי "יש להתייחס להאונות סתר במלוא חומרת הדין". עיתונאי "מעריב" לא דיווחו דבר על יום הדיונים הזה ומובן שלא חשפו בפני קוראיהם מכתבים ישנים של נמרודי. לעומת זאת, הם סיפקו לקוראיהם את הכותרת הבאה בעמוד הראשון: "עופר נמרודי הגיש תלונה לראש אגף החקירות נגד עמוס

שוֹקן על עבירת 'סוביודיזה'. על הידיעה הזאת (שהיתה הראשונה שזכתה למקום כבוד בעמוד הראשון של "מעריב" מאז החל הסיקור של עסקת הטיעון), היה חתום אופיר חכם, שהמשיך בעבודתו הנאמנה.

3.7.98 ב-2.7 ניתן גזר-דינו של נמרודי: שמונה חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי לתקופה של עשרה חודשים וגם קנס של 1,100,600 שקלים. למחרת, בשניים מתוך שלושת העיתונים הגדולים, דווח על כך בעמוד הראשון וניתנה הרחבה בעמודי הפנים. בדיווח צוטטו דבריו של השופט ג'ורג' קרא, שאמר, בין השאר, כי רונן היה "הזרוע הארוכה" של נמרודי. דווח על כך שהנאשמים הורשעו, על-פי הודאתם, בשבע עבירות של האונות סתר שלא כדין, שמונה עבירות של שימוש שלא כדין בהאזנת סתר, שבע עבירות של הצבה והתקנה של מכשירים לביצוע האזנות סתר ועבירה אחת של שיבוש מהלכי חקירה. דווח בהרחבה על כך שהשופט דחה את בקשת עורך-דינו של נמרודי להשוות בין עונשיהם של דוד רונן ועופר נמרודי, וכן דחה את טענת ההגנה שהרקע לביצוע העבירות הוא מערכת סחיטה שהפעילו, כביכול, אנשי חברת אג"ם על נמרודי. ביחס לתרומתם של שני הנאשמים לחברה הישראלית, כתב השופט כי עברו של רונן, ששירת שירות ארוך בשב"כ, מפואר הרבה יותר מזה של נמרודי. העיתונים פירטו את נימוקיו של השופט לעונש. ב"מעריב" דיווחו על גזר-הדין בצנעה

יחסית, בתוך אחד מעמודי הפנים. בפתיח ציין אופיר חכם את עונשיהם של שני הנאשמים. גוף הידיעה כלל שתי כותרות ביניים מעניינות: "עבר נקי" ו"אין מנצחים". "בהחלטתו", כתב אופיר חכם, "התייחס השופט קרא לעברו הנקי של נמרודי ולעדויות האופי שעמדו לזכותו, בין היתר במכתבים של ראש הממשלה לשעבר שמעון פרס, הנשיא לשעבר יצחק נבון ופרופ' אוריאל רייכמן: 'עניין לנו באדם בעל ערכים נורמטיביים, העומד בראשם של מספר תאגידים כלכליים. בעת ביצוע העבירות היה גם מו"ל ועורך ראשי, אדם שהצטיין בכל אשר עשה, שצפו לו עתיד מזהיר לא רק בתחום העשייה הכלכלית אלא גם בתחום החברתי". חכם לא ציטט את המשך דבריו של השופט: "התקשיתי למצוא הצדקה לדברים, או אף הבנה לעשייתם, במיור חד משבאים הם מפיו של אדם במעמדו, השכלתו ותבונתו של נאשם זה, ומי שהיה בעת ביצוע העבירות מו"ל ועורך עיתון". עוד כתב חכם כי "השופט ציין את עברו הצבאי והבטחוני המפואר של דוד רונן, ואת תרומתו לעשייה בתחום הביטחון במדינה". חכם לא ציין כי השופט השווה בין תרומת שני הנאשמים לחברה ואמר כי עברו של רונן מפואר הרבה יותר. חכם הדגיש כי "השופט קרא גם ציין שלזכותו של נמרודי עומדת העובדה כי הודה בעבירות המיוחסות לו בכתב-האישום המתוקן, ובכך תרם לקיצור משמעותי של התהליך השיפוטי ולחיסכון בזמן שיפוטי, שכן אחרת היה מסתיים המשפט רק בעוד כשנה וחצי". "מנגד", הוסיפה הידיעה כבדרך אגב,

"הדגיש השופט כי בנוסף לחומרתן של העבירות על חוק האונות הסתר, שבתן הורשע נמרודי, מתווסף פן חמור נוסף הנובע מביצוע עבירות שיבוש מהלכי חקירה, עבירה שמעצם אופיה חותרת תחת אושיות שלטון החוק וגיי לוי האמת". ניסוחו של המשפט הזה, שנלקח מפסק-הדין של השופט קרא, רך למדי ביחס לדברים אחרים של השופט: "פגיעה קשה בציפור נפשה של כל מערכת אכיפת חוק וסדר ציבורי", "הנאשם 1 (נמרודי; ב"ק) הצליח לאורך תקופה ממושכת לחזק את זכות השתיקה שבה נקטו אנשי אג"ם, תוך שימוש במנוף של איתנות כלכלית, ובכך 'לתקוע' את החקירה במשך חודשים רבים", "אף שמדובר בכתב-אישום המכליל שמונה אישומים שעניינם עבירות על חוק האונות סתר, מקופלת בכל אישום כמעט מסכת של האונות סתר למשך תקופות זמן ארוכות ורצוף פות, שחלקן אף היו במשך למעלה משנה". ואלו רק ציטוטים ספורים מהדברים הקשים שנכתבו בגזר-דינו של נמרודי.

את אופיר חכם, המסקר היחיד של עסקת הטיעון מטעם "מעריב", לא ניתן היה להשיג כדי לקבל תגובה. ארבע שנים מדווחת העיתון הישראלית על פרשת האונות הסתר באופן מוטה ולא מאוזן. גם לאחר שמערכת המשפט אמרה את דברה, המשיכו עיתונאי "מעריב" לספק חצאי אמיתות לציבור הקוראים. ואולי הדבר איננו תלוי בהם? ■

ברוך קרא הוא בוגר לימודי תקשורת

כה אמר קרליבך

להתפלא, אם מופיעים כתיבי-עת המפארים את הפשע. חברה אשר בחירה מצפים זה את זה דברי חירוף וגידוף בפרלמנט יום-יום אינה יכולה לדרוש שדווקא הכתבים בעיתונים ייזהרו בלשונם.

מידה שהאומה תהיה מתורבתת - אף העיתונות כך. מידה שהודעות ממשלתיות רשמיות לא דיברו שקר - גם העיתונות כך. מידה שהשלטונות יראו בכבודו של האזרח רכוש שאין לפגוע בו - אף העיתונות לא יהיו גדושים דיבה והשמצות. ומידה שהקבי"נט יכבד דיונים ענייניים, ועדות חקירה, דעות מומחים וממצאים עובדתיים - אף קוראי העיתונות יכבדו אמת אובייקטיבית. אולם לעולם לא יהיו העיתונות הצדיקים היחידים בסדום. ■

בעיני השלטון נדמה תמיד שהעיתונות, בתור שכונו, היא האשמה בגידולי פרא שצצו בתוכה. השלטונות אינם רוצים להבין שעיני תונים נוסדים וצומחים ונכתבים ונמכרים על רקע מציאות חברתית מסיימת. ואותה מציאות ואותו הווי - הממשלה אחראית להם הרבה הרבה יותר מעורכי כל העיתונות גם יחד.

בחברה המחליפה תדיר "להט" בדמגוגיה - יעשו גם סופרי העיתונות כן; בחברה המיטלטלת תדיר בין מתח להיסטריה - ייטלטלו עמה גם המאמרים הראשיים והלא-כל-כך ראשיים. חברה הדורשת אמון אל מנהל מפעלי ציבור גדולים שאינו יודע דבר במקצועו - כיצד תדרוש יחס של ביקורת אל דברי עורך עיתון שאינו יודע דבר על נושאו? חברה שאינה מדיחה מקרבה את הפושע שנתפס בקלקלתו - אין לה זכות

אכן, הבחינה המשקית מכרעת היא, אך היא איננה היחידה שלפיה חופש העיתונות גדון; במידה רבה אפיק זה של הבעיה אינו מיוחד לעיתונות דווקא: גם בשאר השטחים המשקיים אין חופש מוחלט - לא בישראל ולא בארצות רבות אחרות המתיהרות ב"יוזמה חופשית". ואם אמנם עיתון הוא רק מפעל חרושתי כי אז עבר בעולם כולו ומנו של העיתון העצמאי, הקטן, כשם שעבר ומנו הוויקטוריאני-ליברלי של בית-החרושת העצמאי הקטן...

אך עיתון איננו רק מפעל כלכלי. וכשם שהעומד בפני חלונות הראווה ומתפעל משלל הסחורות המוצגות אינו חושב על קנוניות הקרטלים המכתיבים את מחירי המוצגים - כך העומד בפני שלל כתיבי-העת, המונחים על דלפק הקיוסק, איננו שם לבו אל נסתרות התחשיבים המכוונים את השפע הזה...

ראשית היו הציתותים. אחר-כך באה הדחת העדים. אחריה הדיווחים המוטים על מהלך המשפט ולבסוף הסיקור החל-קי, הלא מהימן, של גזר-הדין. היום ניצבת השאלה כיצד ממלא "מעריב" את תפקידו העיתונאי בדרך טיפולו בהשלכות שיש להרשעת עופר נמרודי ולשילוחו לבית-הסוהר לשמונה חודשים.

עיתונאי "מעריב", מאחרון הכתבים ועד לעורך, נקלעו בעל כורחם למלכוד מקצועי ומצפוני: המו"ל שלהם בחר לעשות מעשים פלייליים ובכך כפה עליהם אילוץ מוסרי בבואם לדווח על כך. התוצאה גלויה לעין: "מעריב" דיווח על פרשות האזנות הסתר, בביתו שלו ובעיתון המתחרה, בצורה מגמתית. הסבך שאליו נקלע - ושבו נכרכו במידה זו או אחרת גם "ידיעות אחרונות" ו"הארץ" בבואם לסקר פרשה שבה היתה להם עמדה - התעבה והלך ככל שנחשפה אשמתו של נמרודי. משהגיע נמרודי לעסקת טיעון עם המדינה, ומשנגזר דינו, שעבדה לחלוטין מערכת העיתון את שיקוליה המקצועיים כדי להציל ככל האפשר את כבודו: הקורא של "מעריב" לא קיבל תמונה מהימנה על חומרת ההאשמות, על תמליל גזר-הדין של השופט ועל המאבק

איש אינו רוצה להיות בנעליהם של עיתונאי "מעריב": עליהם לבלוע עתה את גאוותם המקצועית ולהסתגל למצב שבו לא רק שאינם חופשיים להביע את מלוא דעתם בעיתונם, אלא שהם נחשפים ללעג ולבוז מצד מושאי דיווחיהם בבואם לפשפש במעשיהם. יש בין כתבי "מעריב" שכבר שמעו מאנשי ציבור, שאליהם פנו בשאלות חקרניות על נורמות ההתנהגות שלהם, שמוטב שיבדקו קודם את הנעשה אצל המו"ל שלהם. הבסיס המוסרי לעבודתם של אנשי "מעריב" נשמט מתחת לרגליהם, כל עוד עופר נמרודי אינו מנתק את עצמו מהעיתון.

הטענות אינן יכולות להיות מופנות לעיתונאי "מעריב"; אדרבה, הם זקוקים לאהדה ולתמיכה בולטת יותר מצד עמיתיהם בכלי התקשורת האחרים. ספק אם עיתונאים רבים היו גוהגים באופן שונה מאנשי "מעריב": העיתונות היא לא רק שליחות אלא גם פרנסה, ול-300 חברי המערכת של "מעריב" אין כמעט בימה אחרת להציג עליה אומץ לב וזקיפות קומה מוסרית. מה גם שמפת הבעלות על כלי התקשורת בארץ משרטטת אינטרסים צולבים וריכוזיות כה גדולה, עד שספק אם ניתן לחמוק בכלל מזרועות התמנון העסקיות של משפחת נמרודי.

מצד שני, ההשחתה שמשקפת התנהגותו של נמרודי והאילוץ שהיא כפתה על הכרעותיהם המקצועיות של עיתונאי "מעריב" הם תופעות שאסור לעבור עליהן לסדר היום. המתח בין חופש הכתיבה של העיתונאי לאינטרס האנוכי של המו"ל בא בפרשה זו לידי ביטוי שאין מרוכז ממנו, והתוצאה היא תבוסה לעיתונות: העיתונאים משלימים עם התערבותו הבוטה של המו"ל ומתאימים את עצמם לשיקוליו האישיים (וגם העסקיים). ההסתגלות הזו מתרחשת בין אם כתוצאה ממעורבות ישירה של המו"ל ובין אם כתוצאה מהתפתחותה של נטייה אצל העובדים לרצות את הבוס. כך זה ב"מעריב", ומותר להניח שזו היתה התוצאה ביתר כלי התקשורת, לו היו נקלעים למאבק דומה.

כושר המאבק של העיתונאים תש במרוצת השנים, בעיקר עם הנהגתם של החוזים האישיים והיחלשותו של הארגון המקצועי, אבל גם בעת פריחתם של החוזים הקיבוציים כמעט לא זכורות התמודדויות על רקע מצפוני (מעט ברשות-השידור ופעם ב"ג'רוולם פוסטי"): העימותים בין עיתונאים למו"לים נסבו בדרך-כלל על משכורות ותנאי עבודה. פרשת נמרודי התיזה לתוך מקבילית הכוחות, המתקיימת מטבע הדברים בין תלותם של עיתונאים במו"ל לתלותו בהם, חומצה שמאכלת את יסודותיה: בעל העיתון מאלץ את עיתונאיו להשלים עם התנהגות בלתי הגונה בעליל ולרתום את המוניטין שלהם למפעל שבראשו עומד עבריין.

עיתונאים בכלי תקשורת אחרים אינם יכולים להושיט עזרה מעשית לעמיתיהם ב"מעריב": אי-אפשר לנהל במקומם את המאבק לטיהור העיתון החשוב שבו הם עובדים. ציבור העיתונאים גם אינו יכול לעסוק במישור המשפטי בהשלכות הנגזרות מהרשעתו של נמרודי: לא לנו לבחון אם הוא רשאי להמשיך ולהיות בעלים של עיתון, אם העבירות שהורשע בהן מאפשרות לו להוסיף ולהחזיק בעסקיו האחרים, אם הוא כשר לבוא בקהל וכיני ערוצי הטלוויזיה למיניהם. המשימה הזו מוטלת על רשויות המדינה.

עיתונאים יכולים רק להצביע על הנורמה הפסולה שבהתנהגותו של נמרודי ובהשפעתה ההרסנית על דמותו של "מעריב" ועל אמינותו. עיתונאים יכולים גם לקרוא למו"לים של עיתונים וכלי תקשורת אחרים להציע מקומות עבודה מכובדים לאותם עיתונאים ב"מעריב", אם אכן ישנם כאלה, שאינם מוכנים להוסיף ולעשות שקר בנפשם ולהיות תלויים בנמרודי ובתכתוביו או להיות קשורים בשמו. אילו 10-15 מבעלי התפקידים המרכזיים במערכת "מעריב" ומכותביו הפופולריים היו בוחרים להתפטר - ובלבד שייקלטו בסבר פנים יפות בכלי תקשורת אחרים - ייתכן שהשאננות שבה מתקבלת פרשת נמרודי היתה מתחלפת בצפירות האזעקה הראויות לה. ■

עוֹזֵי בְּנֵי־יִם

עבירה גוררת עבירה

מעמדו של נמרודי כופה על עיתונאיו לשעבד את שיקוליהם המקצועיים לאינטרס האנוכי שלו

שהתנהל מאחורי הקלעים בין גורמים שונים בפרקליטות בשאלה אם להסכים לעסקת טיעון או לנסות למצות את הדין עם הנאשם. העיוות נמשך לאחר מתן גזר-הדין: בבניין "מעריב" נמצא קומץ של עיתונאים אמיצים (הבולטים שבהם היו סימה קדמון ומשה נגבי), שביקש לפרסם את דעתו על הפרשה. העורך הפעיל את סמכותו ופסל את המאמרים שהגישו לו, כשהוא נענה בכך להוראתו של נמרודי. לשם איוון, מנע העורך פרסום של מאמרים נגדיים שבאו לגונן על נמרודי. ב"מעריב" חתרו ככל האפשר לעבור לסדר היום, לדחוק את הפרשה הצדה ולהתפנות לנושאים ציבוריים אחרים (בין השאר נמנע העיתון מלדווח על הצעה לסדר היום שהעלה בכנסת ח"כ צבי ויינברג, בעניין ין ההשלכות שיש להרשעת נמרודי, בעוד שעיתונאים אחרים ראו בה נושא ראוי לדיווח). המגמה הזו נחלה הצלחה בלתי מבוטלת: התקשורת (למעט "הארץ") כמעט לא עסקה בהרשעתו של נמרודי ובמשמעו-תה; אמות הספים לא זעו; מוסדות העיתונות לא נרעשו; הפרשה קוטלגה בתודעה הציבורית כעניין שולי והיא נסחפה לתוך ההמולה התקשורתית הבלתי פוסקת וטבעה בה כמעט בלי להותיר עקבות.

ומה כי פרשת נמרודי מיצתה את תוחלת חייה, וכדרך מהומות ישראליות הרות-עולם אחרות, גם היא נדחקה אל השיכחה הסלחנית כדי לפנות מקום למנבר או לפעמימה, לשופט סטרשנוב או לקטטות החתולים במפלגת העבודה.

למען האמת, גם טרם התאדוה אפף אותה הלך-רוח נינוח וסלחני במידה מפתיעה. הריגשה בעקבות פסק-הדין וגזר-הדין היתה קצרת מועד ודי רוגעת. ייתכן שתורמו לכך דבריו של השופט קרא בגזר הדין ("מלחמה שאין בה מנצחים ואין מנוצחים"), שיצרו איזש-הו מצג שווה לכאורה טרגי, לכאורה נוגה, של הסתבכות בנסיבות. ייתכן שעסקת הטיעון המזורז - בלשון המעטה - אשר סיימה את המשפט בקול דממה דקה מדי מזערה את גודל החרפה. ייתכן שהעונש שים העומים שנגזרו על המורשעים סייעו בגימוד. ייתכן שמופעי החנופה המביכים של כמה מ"בכירי" מעריב עשו את שלהם. וייתכן גם שבאמת ובתמים נעלמה מעיני הבריות חומרתו התקדימית של המצב החדש שנוצר.

דומה על כן שתחילה ראוי להעמיד דברים על דיוקם הפלילי. תשלו-בת ההאזנות שתפעלו נמרודי ורוגן, מערך התשלומים שהם שילמו כדי להשתין ו/או לדובב עדים, ודרך התנהגותם בכל מהלך החקירה והמשפט לא היו "הסתבכות" ולא "היקלעות" ולא "היגררות" ולא "היגרפות". העניין נמשך זמן רב מדי והתנהל בקור רוח ובתכנון מוקפדים מכדי שיוכל לחסות עתה תחת כנפיה של איזו "היסחפות בלתי נשלטת", הראויה להבנה ולניד ראש רחמני. על-פי כל אמת-מידה, זו היתה מערכת קרימינלית לכל דבר, הן במעשיה והן ברוחה. נראה כי חברו להן יחדיו אדנות הכסף ויהירות השירותים החשאיים, כדי לנטוע בלב צמד הפושעים תחושה אומניפוטנטית של "הכול מותר". לא רק להאזין האזנות בלתי חוקיות בכמויות מסחריות, לא רק לקנות ולמכור עדויות ושתיקות, אלא גם - ואף שאין בכך עבירה פלילית, בהחלט ייתכן שזהו העיקר - לתפעל אמצעי תקשורת מרכזי וחשוב ככלי צייתן ושקרי להקלת המצוקות הפליליות שלהם.

עוד מעט קט, כמעט קט מדי, יסיים עופר נמרודי את ריצוי העונש, יחזור למשרד המו"ל בעיתונו, וישוב להרקיט את המריונטה שלו בלשכת העורך. העיתון השני בגודלו במדינה יגוהל בידי קרימינל מורשע. זהו מצב בלתי נסבל.

למרבה הצער, אין מי שייטול על עצמו את תיקון הפגע. כל הנוג-עים בדבר לוקים בחוסר רצון, חוסר יכולת או חוסר אכפתיות. עיתונאי מעריב הם בוודאי לא הכתובת. נדרשת מידה דשנה של צדקנות אטומה כדי לבוא אליהם בטענות. רובם המכריע מקושש לעצמו מחייה בעבודה נאמנה ואחראית, ואין קל וחצוף מאשר לבוא מן הצד ולדרוש מן הוולת שיקפח במו ידיו את פרנסתו. ייתכן כי כציי-בור מאורגן היו יכולים לחולל מהומות-מה, אך לשם כך נדרשת הנהגה אמיצה ועקרונית, וגם במלוא הרצון הטוב יקשה לראות ביעקב ארו מנהיג מורדים נחוש ורב תעוזה (למען האמת, לאור כישורי העריכה שהוא הפגין לכל אורכה ורוחבה של הפרשה, אפילו שם משפחתו נראה לפתע גדול עליו בשלושה מספרים, ונאה היה עושה אם היה מחליף את שמו מיעקב ארו ליעקב אוזוב).

גם על אגודת העיתונאים אין צורך להשליך יתב אופטימי מדי. זו עסוקה מעל לראשה במרדף אחר הלוקש של יושב-ראשה, ונסיון העבר מלמד כי גם עוולות נוראות הרבה יותר מעניין נמרודי לא החרידו אותה מרבעה. לא נעים, אך האונה האידיאולוגית-תיאורטית של אגודת העיתונאים מגלה כבר שנים ארוכות סימנים מדאיבים של אלצהיימר. לא משם תצמח ישועה.

מועצת העיתונות? המועצה היא ללא ספק גוף מכובד. היא בוודאי תיתן את דעתה לסוגיה, תלבנה בכובד ראש, תשמיע את דעתה המלומדת והנחרצת, תזעיק גבין או שניים, ואם תבער בה חמתה ממש

- בהחלט ייתכן שהיא אפילו תנהם בכעס מנומס ותחשוף חניכיים מאיימות. שהרי שיניים אין לה.

למרבה החשש, הצער וחוסר הברירה, דומה כי רק המחוקק נותר בר-יכולת למצוא פתרון. אכן, הרעיון לערב חוק ותקשורת מעורר תחושה קשה של אי-נוחות. השניים הללו הם כשמן ומים, וניסיון לערבבם זה בזה בכוח מניב בדרך-כלל עיסה דוחה ותפלה. מצד שני, תקשורת חופשית והגונה היא אחת מחמש הרשויות היוצרות ממשל דמוקרטי כהלכתו (מונטסקיה קשישא סבר כי יש רק שלוש רשויות: מחוקקת, מבצעת, שופטת. בינתיים נצטרפו אליהן עוד שתיים: הרשות המבקרת והרשות המדווחת - היא היא התקשורת החופשית). וכיוון שכל הרשויות הללו, מעצם הגדרתן, אמורות גם להגן זו על זו, ולנטור האחת את הגינות, חירות ותקינות זולתה, בהחלט ייתכן כי הגיעה השעה לגייס את הרשות המחוקקת כדי להגן על הרשות המדווחת מפני סיגים אשר חדרו אליה. כשם שיש חוקים המונעים מסוגים מסוימים של פושעים לשבת בדין כשופטים, להתמנות למבקרי מדינה, לשמש בתפקידים ציבוריים אלה ואחרים או להיבחר

ב. מיכאל

האמנם נזדקק למחוקק?

לו מצאה התקשורת בקרבה את העוז ואת הכלים כדי להתנקות מן הנגע במו ידיה, היתה מונעת מלכתחילה מצב שבו לא נותר אלא המחוקק כדי לגונן עליה מפני עצמה

למשרות כאלה ואחרות, אולי ראוי שיחוקק גם חוק שיאסור על פוש-עים שיש קלון בפשעיהם (ובעיקר אם זהו קלון הקשור לתפקידם הציבורי ונובע ממנו), מלהתקרב כמטחוי קשת אל עמדת השפעה באחת מזרועותיה של הרשות החמישית במדינה דמוקרטית.

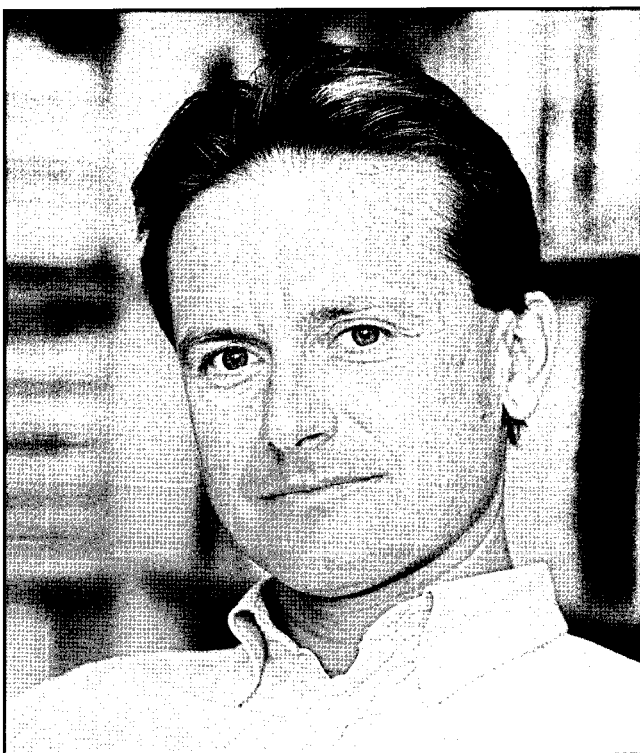
אכן, קושי מסוים עולה מן ההתנגשות האפשרית בין חוק שכזה לבין חופש הקניין וזכויות אדם על רכושו, אך במדינה שבה נערי-כים טקסי הכניסה לגילדת עורכי-הדין באיצטדיונים של כדורגל, אין ספק שיימצאו די משפטים שיצליחו להתגבר על בעיות ניסוח מוע-ריות שכאלה.

מותר להניח כי אם אכן תונח הסוגיה על שולחנו של המחוקק, יימצאו רבים מקרב אנשי התקשורת ההגונים והטובים אשר יחושו את בטנם מתכווצת בדאגה ובחשש, ואין ספק כי גם לא מעט קולות מחאה יישמעו. אך למרבה הצער, אין לתקשורת להלין אלא על עצמה. לו מצאה בקרבה את העוז ואת הכלים כדי להתנקות מן הנגע במו ידיה, היתה מונעת מלכתחילה מצב שבו לא נותר אלא המחוקק כדי לגונן עליה מפני עצמה. ■

הדבר הנורא ביותר

בעיני הכתבים הזרים, החומרה המיוחדת בפרשת נמרודי היא השימוש בהאזנות סתר בתחרות מקצועית

צילומים: חני שמואלי

לורנצו קרמונזי: חמור מברלוסקוני

קוני מוס: בושה

בבריטניה השתמש בעל העיתון "אובורבר" בעיתונו במאבק נגד אלפאיד, בעלי "הרודס". זו אינה הדוגמה היחידה, לדעת ג'וליאן בורג'ר, שליח ה"גרדיאן" הבריטי, לשימוש בעיתון למטרות עסקיות. אבל בעיניים זרות, בריטי-ות, צרפתיות, הולנדיות ואמריקאיות - מה שהופך את פרשת נמרודי ליוצאת דופן בהח-מרתה הוא ללא ספק השימוש בהאזנות סתר. מרק לביא, שנים רבות בעולם העיתונות, מכיר תחרות בין עיתונים, מכיר עיתונות אמריקאית צהובה על כל גווניה, "אבל האז-נות סתר בתוך המערכת - זה בהחלט דבר חדש". גם מרק דניס, איש ה"ניוויק", לא

שרל אנדרלין, ראש המשרד המזרח תיכוני של ערוץ הטלוויזיה הצרפתי השני, לא מקל ראש בפרשה, אם כי הוא מוכן להיות סלחני מעט יותר: "זה יכול לקרות גם במקומות אחרים בעולם. לתחנה שלנו בצרפת יש מתחרה מקומית, פרטית, השייכת לחברה קבלנית, שלבעליה בעיות עם החוק. במקרה כזה השאלה האמיתית היא, מה היחס בין בעל העיתון למערכת, האם המערכת חופ-שית ולא קשורה לבעל המניות בכל הקשור לתוכן?". ככל הידוע לנו, לא מדובר במקרה מהסוג הזה - נמרודי היה מעורב גם בעניי-ני התוכן ב"מעריב".

רוני דגן

"בושה" - כך, במלה אחת, מגדיר קוני מוס, הכתב לענייני המזרח התיכון של ערוץ הטלוויזיה ההולנדי RTL4 את פרשת נמרודי כולה. מה שקרה כאן, הוא מסביר, הוא הדבר הנורא ביותר שיכול לקרות לעיתונות - עורכים או מוציאים לאור העוסקים בפעילות פלילית. מרק לביא, כתב NBC השווה בארץ למעלה מעשרים שנה, מוצא גם הוא שמדובר בפרשה מביכה, "הצובעת את כולנו, כל העי-תונאים, בצבעים לא מחמיאים".

שמע על מקרה דומה בארצות-הברית, אם כי, לדעתו, ניתן לראות את הפוטנציאל שדבר כזה יקרה בעתיד.

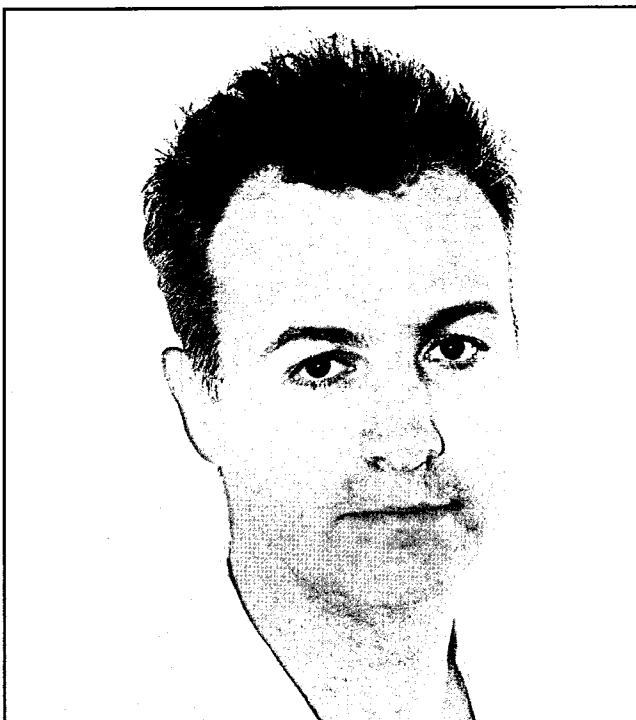
קוני מוס שמח שאינו מכיר מקרים דומים או פרשיות דומות מהולנד, מקום הולדתו, "אבל העובדה שהתקשורת הפכה להיות עסק שמת-גלגל בו הרבה כסף היא התפתחות מסוכנת לעיתונות, וזו אחת התוצאות האפשריות".

לכאורה יש קווי דמיון בין פרשת נמרודי להעמדתו לדין של סילביו ברלוסקוני, המו"ל האיטלקי הגדול. סימונטה דלה-סטה, כתבת ערוץ הטלוויזיה האיטלקי הפרטי, השייך לבר-לוסקוני, לא מוצאת קשר בין שתי הפרשות. "ברלוסקוני נמצא אשם בעניינים פיננסיים שכלל אינם קשורים לתקשורת, ולכן גם אנת-נו, העובדים בכלי התקשורת השייכים לו, לא

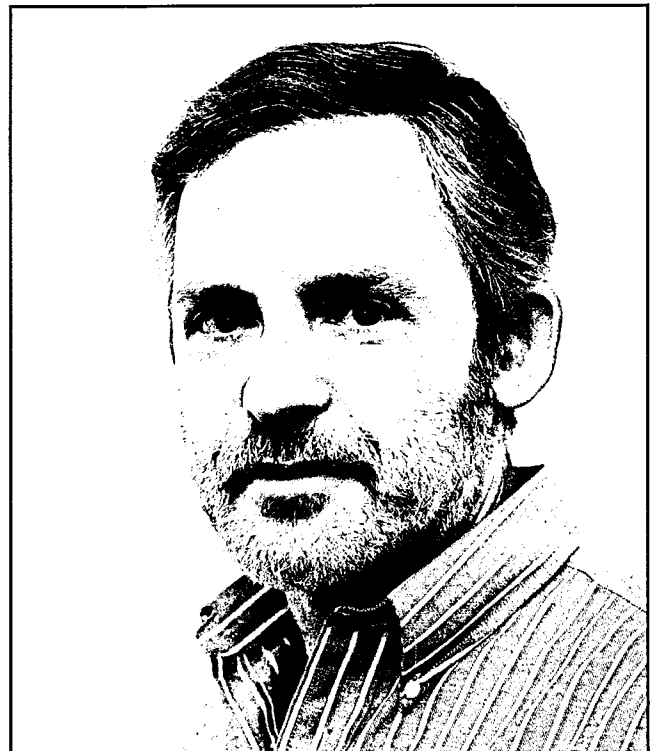
במצב שבו אדם שמייצג את התחנה מואשם בפלילים, "אבל אנחנו באיטליה, ואנחנו רגיי-לים לסקנדלים כאלה". גם בעיניו של לורנצו קרמונוזי, שליח ה"קוריריה דלה סרה", אין דמיון בין שתי הפרשות. לדעתו, פרשת נמרודי די אף חמורה יותר: "ברלוסקוני הורשע כי העלים הכנסות ולא שילם מסים, זה לא היה קשור לכלי התקשורת שבבעלותו. ואילו כאן מדובר על תחרות בין שני עיתונים שבאה לידי ביטוי במעשים שלא ייעשו - האזנות סתר. מבחינת העיתונות, זה גרוע אף יותר". קרמונוזי מוצא סממנים "איטלקיים" לפרשת נמרודי. "הניסיון לנצח את המתחרה דרך שקרים ורמאות, הרצון להיות תמיד חכמים יותר - כל זה מאוד איטלקי. אני חושב שבדרך מסוימת ישראל הופכת להיות דומה

העיתונות קיבלה את ההתרחשויות הקשורות בפרשה כ"עוד דבר שקורה". "אני חושב שהם יכלו להיות יותר ביקורתיים", הוא אומר, "העיתונות בארץ היתה רכה מדי בטיפול בעניין. התחושה שהיא נתנה היתה שנמרודי הוא איש עסקים, לא עיתונאי, לא אחד מאיי-תנו. אני, מדגיש מוס, "לא מאמין בזה. הרי היתה לו השפעה רצינית על עריכת 'מעריב'". לביא: "אני לא רגיל לקחת עיתון ולומר לעצמי, לאחר דפדוף מהיר: 'זה מטעם'. אבל זה בדיוק מה שהרגשתי. לא הייתי יכול לסמוך על הכתבות ב'מעריב' או ב'ידיעות'. זה סימן של חוסר מקצועיות".

שרל אנדרלין הופתע בעיקר מכך שמועצת העיתונות ואגודת העיתונאים לא נקטו עמדה ברורה: "זה הוכיח מה שכבר ידענו, שאלו

ג'וליאן בורג'ג: מבין את שתירת עיתונאי 'מעריב'

מרק לביא: לא יתכן בארה"ב

גופים חסרי שיניים, ואין בהם שום תועלת. בצרפת קיימת מועצה עליונה לשידורי רדיו וטלוויזיה, שלא מפקחת רק על התדרים, אלא גם עוקבת אחרי התוכן, ויש לה סמכויות. חבל שלא קיים גוף כזה גם בישראל".

היחס של רוב הכתבים הזרים להאזנות סתר הוא מחמיר. לביא, מילדי הפרחים האמריקאים של שנות השישים, אומר שזכות הציבור לדעת היא לא ערך עליון, וכי ישנם ערכים נוספים, כמו ההגנה על הפרטיות, שיש לשומרם בקפדנות. חוק האזנות הסתר בא להגן על ערך זה: "גם בשנות השישים הפרו-עות ידענו, שאם אנחנו מפירים חוק - אנחנו צריכים להיות מוכנים לשלם את המחיר. אם

לאיטליה, לא רק בקודים האתיים בעיתונות, גם בשטחים נוספים, וזה רע מאוד. בעיתונות זה בא לידי ביטוי במדיניות הסקופ בכל מחיר, גם אם המידע אינו מדויק והכתורות לא נכונות".

הכתבים הזרים עקבו אחרי הסתבכות נמרודי בהאזנות סתר ואחר מהלך המשפט כמו כלל הציבור, באמצעות דיווחי התקשורת הישראלית. רובם אינם מתיימרים להיות מומחים לנושא, אבל, מצד שני, הם אינם בדיוק קוראים תמימים. יש להם ביקורת רבה על סיקור הפרשה, בעיקר בשני העיתונים הגדולים.

מוס טוען, שהיתה לו תחושה שבשלב מסוים

הרגשנו נפגעים". האם העובדה שבעל המניות העיקרי מואשם בפלילים (ובחלקם אף נמצא אשם) השפיעה על האופן שבו סוקרו המשפטים שלוו? לדעת דלה-סטה, התשובה שלילית: "היו כתבות על ברלוסקוני, בכל ערוצי הטלוויזיה השייכים לו, אבל מדובר בשלוש תחנות ובאלפי אנשים עצמאיים ובעלי אינטרסים משלהם. לא היה לחץ לדבר לטובתו או להגן עליו, בדיוק כמו שמי שעובד בעבודו לא בהכרח מצביע בעדו בבחירות. היו כתבות עליו, כמו בערוצי הטלוויזיה הממלכתיים, אבל זה היה מאוד מקצועי. הוא אפילו לא ביקש לעצמו זמן שידור". נכון, מודה דלה-סטה, לא כל-כך גוף, ואפילו מביך, לעבוד

מישהו מרגיש צורך להאזין בסתר למישהו אחר – הוא צריך להיות מודע לכך שהמחיר הוא לכבת לכלא”.

מוס מגדיר את עצמו “שמרן בעניין”, ומצד דיק אף הוא את הקשיחות שנהגים במי שהורשע בהאזנת סתר. בארץ, הוא אומר, יחס הציבור לכך הוא סלחני יותר, “אולי בגלל שאנשים גדלים כאן באווירה ציבורית המקדשת חשאי, בגלל בעיות הביטחון, קל להם יותר לעבור על החוקים”. זה בהחלט מושפע, לדעתו, מאווירה מקומית.

על העובדה שנמרודי ממשיך לשאת בתואר יושב-ראש מועצת המנהלים של “מעריב” אומר מרק לביא: “אני לא יכול לתאר לעצמי

דבר כזה קורה בארצות-הברית. זה שנמרודי עדיין בכסאו זו בושה שאין לתארה במלים. אדם שהורשע בעבירה שיש עמה קלון ממשיך לשבת על כסאו בעיתון, והעיתון שלו ממשיך להפיץ כאילו דבר לא קרה – זה מצביע על רמה נמוכה”.

קרמונוזי: “זה לא טוב לתדמית של העיתון, זה לא טוב לתדמית של העיתונות בכלל, זה דבר שהוא כתם על העיתונאים בארץ, לא רק על ‘מעריב’”.

הם סלחנים יותר לגבי עיתונאי “מעריב”, שרובם, למעט משה נגבי, לא השמיעו קולם במהלך המשפט, וגרוע יותר – גם לא לאחר מתן פסק-הדין. בורג'ר חושב שאחרי הכול מדובר בתגובת נורמלית, בעידן העיתונות הפרטית: “גם בבריטניה עיתונאים לא מבקרים דברים שקשורים לעיתון שהם עובדים בו. זו אחת הבעיות של העיתונות הפרטית. הפתרון? אולי עיתון ששייך לקהילה, כמו ‘לה מונד’ הצרפתי, ששייך לעיתונאים שעובדים בו, והם אלו שקובעים את הכללים הנהוגים בו”.

אנדרלין הצרפתי מוכיר דווקא שגם ב“לה מונד” השיטה הזו לא החזיקה מעמד זמן רב, וגם שם התחילו להכניס משקיעים פרטיים. “אין מה לעשות”, הוא אומר, “חייבים בראייה כלכלית. גם עיתונים צריכים כסף”. מצד שני, הוא היה רוצה לשמוע מועד או מאגודה של עיתונאי “מעריב” מה הם חושבים. “אני אפילו לא יודע אם יש להם ועד כזה. אצלנו בתחנה יש איגוד פנימי בתוך מערכת החדשות, הכוללת למעלה ממאתיים עובדים, שעוקב אחרי תוכן היומנים והמדיניות הכללית של מערכת החדשות. בעבר פרסמנו

עמדות חזקות נגד מדיניות השידור של מנהל מחלקת החדשות, מדיניות שלא תאמה את השקפת העולם שלנו”. אנדרלין מודה שלא מדובר בגוף עם שיניים, אבל לפחות העיתונאים בתחנה מפרסמים את מה שהם חושבים. לטענתו, פרסום כזה גרם בעבר להתפטרות של כמה עורכים ראשיים.

קרמונוזי היה בטוח שלא תהיה התפטרות המונית בעקבות גילוי האזנות הסתר בעיתון, ובוודאי שלא בעקבות פסק-הדין וגור-הדין. “קיוויתי שילכו עוד בעקבותיו של אמנון אברמוביץ, אבל צריך להיות מציאותיים. הבעיה היא שעיתונאי ‘מעריב’ לא הגיבו בכלל. הם היו צריכים לקבוע לעצמם מדיני-

שרל אנדרלין: מוזרה אדישות מוסדות העיתונות

מצד שני, הוא יכול היה להרשות זאת לעצמו”. לביא, מנקודת מבט אישית: “גם אני הייתי בעבר במצב שבו אמרתי לעצמי שבנורמות של מקום עבודה מסוים אני לא יכול לעבוד, והתפטרתי. אני מצדיק את אברמוביץ כעיתונאי יוצא דופן. כשהבית שלך קורס – אתה חייב לצאת ממנו”.

מה הם היו עושים, אם היו מגלים שיש האזנות סתר במקום עבודתם? תשובה ישרה במיוחד מפי לורנצו קרמונוזי: “אהיה ישר איתך. אם הייתי בן עשרים, חדש בעבודה, מגשים את חלום חיי – לא הייתי עושה דבר. אם הייתי בן חמישים, עם הרבה קרדיט מקצועי – הייתי פועל. זו תשובתי המציאותית. אם כבר להיות דון קישוט – אז בגיל חמישים”.

אפשר למצוא נימה פסימית בדבריהם כשהם מדברים על הנזק שגרמה הפרשה לעיתונות הישראלית. הכתם שהותירה פרשת נמרודי, אומר מוס, לא בקלות יימחה. לביא שואל את עצמו, כיצד אפשר להזיק עוד למשהו שכבר הידרדר עד כדי כך? “הרי יש לנו, העיתונאים, רק השם שלנו, האמינות שלנו, ואם אותם אנחנו מוכרים בול – מי יאמין לנו? לא רק בארץ, בכל העולם מאבדת העיתונות את אמינותה”.

אנדרלין חושב שהבעיה היא לא במקרה החד-פעמי של האזנות הסתר, אלא בהידרדרות המתמדת של רמת העיתונות בארץ. “כל זמן שכל מה שמחפשים זה כותרות כדי למכור עיתון, ודאי שיגיעו למצב שבו מבקשים לדעת מה הכותרת של המתחרה, וכל זה כדי לנצח אותו בתחום המסחרי, לא העיתונאי. ואם בעל עיתון חייב להאזין לשיחות של המתחרה, סימן שהוא לא סומך על המערכת שלו שתספק לו את

ות כללית, להחליט יחד באופן מסוים, איך מסקרים פרשה כזאת שמשפיעה עליהם באופן ישיר. אני לא חושב שהיה ניסיון להגיע להחלטה כזאת”.

הם מעריכים מאוד את צעדו של אמנון אברמוביץ, שהתפטר ברגע שידע שמאוינים לו ב“מעריב”, אבל מודים שרוב העיתונאים לא יכולים להרשות לעצמם, לכללית, לעזוב מקום עבודה. בורג'ר: “זו החלטה אישית, שכל אדם צריך להחליט עם עצמו. הוא התנהג בהתאם למצפנו”. קרמונוזי: “הוא עיתונאי טוב ומוסרי, ואני מעריך אותו על מה שעשה, אבל,

הסיפורים שימכרו את העיתון”. מרק דניס, נציג “ניויוויק” שמסיים את תפקידו בישראל בעוד שבועות ספורים, מספר על ההתפכחות שעבר כאן: “בנורמה הישראלית, עושים הרבה רעש – אבל בפועל לא משנים כלום. אחרי שעוברת ההתרגשות מהחדשות, לא חושבים על ההשלכות שלהן. בהתחלה חשבתי שדווקא כאן, במדינה קטנה, שבה האזרחים מאוד מעורבים ואכפתיים, יעשו יותר – אבל למדתי משהו. זה פשוט לא קורה”.

רוני דגן היא בוגרת לימודי תקשורת

האגדה על חופש העיתונות

אין לעיתונאי הגנה מול המו"ל שאף רשאי לכפות עליו מה לכתוב

לצנזר את הכותבים בעיתונו. יתרה מזאת: בית-הדין הארצי לעבודה קבע כי "רשאי וזכאי בעלים של עיתון, גוף ציבורי או חברה פרטית לכוון את עיתונו לנתיבים הרצויים לו, ולמנוע פרסומים נוגדים, רשאי בעלי עיתון לקבוע את הקו של עיתונו ואיננו חייב לפרסם בעיתונו דעות נוגדות"; והעיקר: "רשאי בעלים של עיתון להטיל על עיתונאי המועסק אצלו (...) לכתוב כתבה על נושא הנראה לו חשוב, והוא יכול להנחותו בקווים כלליים של הרצוי. אין עיתונאי בתחום בו הוא כותב רשאי לסרב לכתוב אותה כתבה".

חופש העיתונאי חלש וחשוף במיוחד אצלנו גם בגלל הריכוזיות הגבוהה (ללא אח ורע בעולם הדמוקרטי) של השליטה בכלי התקשורת המסחריים, הכתובים והאלקטרוניים כאחד. לעיתונאי שיתקומם נגד המו"ל שלו – וכאמור, על-פי הדין הקיים עלול לקפת משום כך את פרנסתו – אין הרבה מעסיקים פוטנציאליים אחרים. סביר לחשוש שתיחסם בפניו אופציית הפרנסה בשורה ארוכה של כלי תקשורת נוספים הנתונים לשליטתו המלאה או החלקית של אותו מו"ל. למעשה, קיימים רק עוד שני מו"לים אחרים שיכולים לספק לו עבודה. לעתים קרובות יתברר שגם המעסיק האלטרנטיבי איננו מתלהב להעסיק עיתונאי שאינו מתחשב בהנחיותיו.

תקנון האתיקה של מועצת העיתונות ביקש להתמודד עם הבעיה בכך שהטיל גם על המו"ל את כללי הדיווח ההוגן. ואולם כבר הוכח שהמו"לים אינם מתרשמים במיוחד מהתקנון – בהעדר סנקציה חוקית. כך, למשל, קבע התקנון כבר לפני יותר משנתיים שעל המו"לים מוטלת חובת שקיפות של מכלול האינטרסים העסקיים שלהם, וכי עליהם לפרסם אינטרסים אלה אחת לשנה. מו"ל "מעריב" ממילא היה חייב בכך מכוח החוק, בשל היותו חברה הנסחרת בבורסה, אך שני המו"לים הגדולים האחרים פשוט התעלמו מהתקנון.

נראה אפוא שהדרך היחידה לספק ערובות מינימליות להגנת חופש העיתונאי היא דרך החקיקה בכנסת. כך גרסה גם "ועדת צדוק" לרפורמה בחוקי העיתונות, שהגישה את הדו"ח שלה בספטמבר אשתקד. בצד ההמלצות לחקיקה שתנסה לצמצם את הריכוזיות בשוק העיתונות, חקיקה שתאפשר "נטרולי" מו"ל שהורשע בעבירה שיש עמה קלון, וחקיקה שתאפשר לכפות על כל המו"לים ליישם את חובת השקיפות, היא גם המליצה על שינוי מהותי בתחום דיני העבודה. הוועדה קראה לחקיקה שתקבע שכל הסכם עבודה בעיי-תונות (אישי או קיבוצי) יפורש ככולל סעיף האוסר מתן הוראה לעיי-תונאי להפר את כללי האתיקה. כל עיתונאי (לרבות עורך), שיתפטר או יפוטר על רקע הפרת הסעיף הזה, יהיה זכאי לפיצויים עונשיים גבוהים במיוחד מהמו"ל.

למרבה הצער, המלצה זו, כיתר המלצות ועדת צדוק, טרם תורגמה לשפת החקיקה המחייבת. תמוה ומאכזב שהעיתונאים – שבחופש ובעצמאות התפקודית שלהם מדובר – לא ניצבו בחזית המאבק ליישום המלצות. ובעצם זה לא מוזר. הרי יש פה מלכוד: העדר ההגנה החוקית על תירות העיתונאים מול המו"ל הוא שמונע מהם אולי גם לתבוע בעיתונותם חקיקה שתגביל את המו"ל ותעניק להם את ההגנה הזאת. בנסיבות המלכוד הזה, ודאי שמחובתה הראשונה במעלה של מועצת העיתונות להיאבק על יישום ההמלצות ועיגוןן בחוק. ■

משה נבני הוא הפרשן המשפטי של "מעריב" ושל קול-ישראל

משה נבני

לפני כחמש שנים קיבלה האסיפה הפרלמנטרית של מועצת אירופה החלטה עקרונית, המשקפת מהפכה קונצפטואלית בהתייחסות לערך חופש העיתונות והדרכים להגנתו. החלטה מס' 1003 מיום 1.7.93 הכירה בכך שכדי להבטיח את שוק הדעות החופשי ואת זכות הציבור לדעת, אין די בהגנת חירותה של העיתונות מול השלטון, אלא יש להגן גם על חירות העיתונאי היחיד מול בעלי העיתון. הרשעתו הפלילית של מו"ל "מעריב", והטיפול התקשורתי בה ובספיחה בעיתונות בכלל, חידדה מאוד את הרלבנטיות של ההחלטה הזאת של מועצת אירופה למציאות התקשורתית בישראל. היא הוכיחה שגם אצלנו תקף כנראה במידה מדאיגה מכתמו השנון של המסאי האמריקאי איי. ג'יי לייבליין, שעל-פיו "חופש העיתונות שייך ושמור לבעליה בלבד". היא לימדה שגם אצלנו לא תהיה תקומה לחופש העיתונות, לאתיקה העיתונאית ולאינטרס הציבורי בורמה חופשית של מידע ודעות שאותו הם נועדו לשרת – אם לא יובטח גם חופש העיתונאי כלפי מעסיקיו.

נשמעה ביקורת נוקבת ומבוססת על כך שעיתונאים נתנו את ידם ואת שמם המקצועי לסיקור מעוות של הפרשיות הפליליות שנחקרו בשני העיתונים הגדולים בהתאם לאינטרסים של המעסיק-המו"ל; הוטחה בעיתונאים אף ההאשמה הכבדה כי "שתקו שתיקת כבשים" לנוכח עוולות אותו מעסיק-מו"ל. רוב המבקרים התעלמו מכך שהמצב החוקי הקיים לא רק שאיננו מספק הגנה כלשהי לעיתונאי שינהג אחרת, אלא להפך – מכיר בזכותו של הבעלים להכתיב לעיתונאים מה יכתבו ומה לא יכתבו, ולקפח את פרנסתם אם יתקוממו נגד הנחיותיו.

לית מאן דפליג, שחופש העיתונאי והאתיקה שלו תלויים קודם כול ביושר וביושרה שלו עצמו. שום הגנה חוקית לא תמנע מעיי-

תונאי חנף ומושחת לשתף פעולה בהונאת הקוראים כדי לרצות את מעסיקו. אך כל נשלה עצמנו או נתחסד; אפילו העיתונאי ההגון והמצפוני והערכי ביותר זקוק להגנת החוק ובתי-המשפט, כדי שיהיה לו סיכוי להתמודד עם לחצי המו"ל; ממש כשם שהוא זקוק להגנתם כדי שיהיה לו סיכוי כלשהו להתמודד עם לחצי השלטון.

יושר ויושרה לא רק שהם מחייבים את העיתונאי שניחן בהם לדאוג לדמוקרטיה, לאתיקה, לזכות הציבור לדעת, לאחריותו המקצועית וכו'; יושר ויושרה מחייבים אותו אף לדאוג לרווחת משפחתו. שום עיתונאי – ובוודאי דווקא ההגון, המצפוני והערכי ביותר – לא ימהר להתנכר לאחריותו כלפי אלה שסמוכים על שולחנו. למרבה הצער, הדין הקיים בתחום יחסי העבודה מאפשר לכאורה למו"ל לשבור את מטה לחמם של העיתונאי ומשפחתו אם הלה לא יציית להנחיותיו מה (לא) לפרסם.

בתי-המשפט שלנו, שמילאו תפקיד כה מרשים ומכריע בהגנה על חופש העיתונות כלפי השלטון, לא רק שלא עשו זאת לגבי חופש העיתונאי כלפי המו"ל – הם חיבלו בעליל בחופש הזה. הן בית-הדין הארצי לעבודה (בניגוד לדעת השופטת אלישבע ברק), הן בג"ץ (בניגוד לדעת הנשיא דאז, השופט מאיר שמגר) הכירו בזכות המו"ל

מו"ל ראוי לשמו

עיתון, שכתביו נשלחים יום יום לחשוף מפירי חוק ולהוציא לאור השמש מעשי שחיתות, אינו יכול לתפקד בצלו הכבד של מו"ל הנושא על גבו קופה כזו של שרצים

בגלימת הרופא ובסמכותו המקצועית כדי לכסות על הכוונה לבצע מעשים פליליים בגוף החולה. זוהי פגיעה קשה ביסודות המקצועיות ובאמון הציבור. עיתון, שכתביו נשלחים יום יום לחשוף מפירי חוק ולהוציא לאור השמש מעשי שחיתות, אינו יכול לתפקד בצלו הכבד של מו"ל הנושא על גבו קופה כזו של שרצים. מעבר לכל זאת, ההרשעה בשיבוש מהלכי משפט, שהיא עבירה האופיינית לעולם הפשע, מעיבה על כל פעולות העיתון. מי שכושר השיפוט שלו כה לקוי, עד שמעמדו כעורך עיתון חשוב כל-כך לא הרתיע אותו מלעבור עבירות כאלו, אינו ראוי ואינו צפוי לזכות באמון הציבור כאילו ניתן בשיקול דעת בענייני עריכה ופרסום.

ייתכן וביהירות, כי העמדה הנחרצת המוצגת כאן נגד המשך זיקתו של נמרודי ל"מעריב" תחול, כמובן, על כל עורך או מו"ל של עיתון בישראל שירשע בעבירות דומות. במכתב שכתב עופר נמרודי "לקוראות וקוראים יקרים" ב-18 באוגוסט '95 - מכתב שבו הודיע שהוא משעה את עצמו מתפקיד עורך ראשי של "מעריב" - הוא מתגאה בעיתונו ומתאר אותו כעיתון ה"משגשג בידיהם הנאמנות של עורכים מקצועיים, מצטיינים ונטולי פניות", ובקוראים "המשוכנעים כי אצלנו הם מקבלים את החדשות האמינות (ואת שירותם) של מיטב העיתונאים הנהנים מחופש ביטוי מלא".

לאחר ההרשעה ופסק-הדין לא ניתן עוד לשמור על נכסים אלה של "מעריב" כל עוד עופר נמרודי מחזיק בידיו כוח המשפיע באופן ישיר או עקיף על תכני העיתון.

העובדה שסיקור המשפט וגור-הדין ב"מעריב" היה חלקי ומוטה מוכיחה שנמרודי ממשיך להשפיע בצורה הרסנית על תוכן העיתון. בעיתון יומי מתקבלות כל יום מאות החלטות אתיות הכרוכות בצורך להעדיף דיווחי אמת, גם כשהם פוגעים לכאורה במוסדות ובאנשים בעלי השפעה. עיתון, השותק או מעוות מידע בעל חשיבות ציבורית שנוגע לבעלי, מאבד כל יכולת לשמור על ערכים עיתונאיים בתחום מים אחרים. שקיפות עיתונאית חייבת לחול לא רק על מושאי הסיקור של כלי התקשורת אלא אף על אמצעי התקשורת עצמם. למשפט נמרודי והשלכותיו הציבוריות חשיבות גדולה במיוחד, ואין "מעריב" יכול להיות פטור מדיווח מהימן ומפרסום הערכות ופרשנות בנושא, על אף, ואולי דווקא בשל, מעורבותו של המו"ל.

גם ההגנות החוקיות, הקיימות כדי להגן על חופש השיפוט המקצועי וחופש הביטוי של עיתונאים, לא תעמודנה במערכת שבה הפחד מבעל עיתון מביא את עובדיו העיתונאים לאיבוד הכבוד העצמי ולהפלת צנזורה עצמית תוך הסתגלות לצרכיו ולציפיותיו. עיתון שאינו עומד במבחן האמת העיתונאית, ושגיאותיו או טעויותיו אינן נעשות בתום לב, הוא עיתון הנהרס ככלי תקשורת אמין. עיתון כזה יכול להפוך בהדרגה למשהו אחר, לאמצעי בידור או סנסציוניזם וזל, אך ככה אין לו מעמד וזכויות של עיתון "מעריב".

ימים ושבעות אלה, לאחר הרשעתו בדין של עופר נמרודי, הם גור-ליים לא רק לעתידו של "מעריב" ועובדיו, ובהם עיתונאים מקצועיים ים בעלי ותק של עשרות שנים, אלא במידה רבה לעתידה של העיתונות הישראלית כולה.

בשל פגיעותו של המו"ל שהורשע על-ידי בית-המשפט, אפשר

ירון אזרחי

עיתון יומי כ"מעריב" הוא מקור חיוני של אינפורמציה לאלפים רבים של קוראים שהתנהגותם בתחומי הפוליטיקה, החברה והכלכלה מושפעת ממיצג המציאות של העיתון. החלטות גדולות כקטנות, כמו בעד מי להצביע, איפה להשקיע כסף ולאן לנסוע בחופשה, מושפעות, לעתים באופן בלתי מודע, מהקריאה היומיומית בעיתון. כיום, עיתון יומי הוא, בדרך כלל, צירוף של שירות לציבור ועסק פרטי. כשירות לציבור העיתון אמור להציג כל יום את תמונת המציאות שכתביו הצליחו לייצר בכפוף למגבלות הזמן והמשאבים ובמסגרת הכללים של אתיקה עיתונאית. הפן העסקי מתייחס לתלות של עיתון בהון פרטי וביכולתו לשמש מקור לרווחים.

מצב זה יוצר מראש מתח בין ערכים עיתונאיים של דיוק, מהימנות ואמת בדיווח לבין ערכים עסקיים של קידום רווחים.

האינטרס העסקי גורם בעיתונים רבים להגדלת המרכיב הבידורי ולעתים קרובות לטיפוח סנסציוניזם, אך בתרבות עיתונאית מתקדמת, לב העיתון נשאר דיווח מקצועי, עדכני ומהימן ופרשנות ברמה סבירה. מסיבה זו, עיתון ראוי לשמו זקוק למו"ל היודע שאמינות עיתונו בייצוג המציאות אינה רק נכס ציבורי אלא אף נכס עסקי ממדרגה ראשונה. במקצועות כמו רפואה, הנדסה ועיתונות יש למוניטין מקצועי ערך מסחרי. כל עיתון ראוי לשמו מנסה להשיג עיתונאים בעלי שם ומעמד כדי לקדם מכירות. מו"ל, שיש לו מחויבות לעיתון בעל מסורת עיתונאית כ"מעריב", צריך היה לדעת שעדיף לקדם את האינטרס העסקי של העיתון באמצעות חיזוק ערכים עיתונאיים ושכ"ל לול הייצוג המקצועי של המציאות מעל דפי העיתון, ולא בדרך של שבירת כללי המשחק והאתיקה העיתונאית תוך ביצוע עבירות פליליות. העובדה שחלק גדול מהקוראים הם תמימים, ואינם יכולים להבחין בין מידע מהימן לשקרי, מטילה על עורך העיתון וצוותו אחריות-יתר, להגן על הקוראים מפני הונאה מכוונת ובלתי מכוונת. מעמדו של "מעריב" כעיתון היומי השני בגודלו במדינה והמוניטין שלו הם נכס לעיתונות הישראלית כולה, וכל פגיעה בו יכולה לגרום נזק בל ישוער. למרות הביקורת שאפשר להפנות לעיתון זה על שגיי-אות או כשלונות שלו בעבר, משקלו וחיווקו כיום הם צורך חיוני דחוף לאור מעמדו המונופוליסטי של "ידיעות אחרונות". החלשתו וערעור אמינותו של "מעריב" ימנעו ממנו את האפשרות ליטול על עצמו את הסיכונים הכרוכים בכתבות כמו זו על מציאת סיליקון בחלב של תנו-בה, שיש להן חשיבות גדולה לרווחת הקוראים והציבור כולו.

עיתון, שבמו"ל שלו דבק הכתם של עבריו, אינו יכול ליהנות מסמכות מוסרית של עיתון יומי מהימן, שבלעדיה לא ניתן לתת גיבוי לעיתונאים הנמצאים בחזית הקשה של גילוי האמת בנושאים כמו תפקוד הממשלה, סכנות מלחמה, בריאות הציבור וכו'.

כל מי שעניינם בראשו רואה שמעשיו הפליליים של מו"ל "מעריב", ומי שהיה עורך העיתון, פגעו בשמו הטוב ללא תקנה. השימוש בחי-סיון העיתונאי על מקורות המידע - כלי העבודה החיוני והפגיע של העיתונאי המקצועי - לשם הסתרת מעשים פליליים דומה לשימוש

השימוש בחיסיון העיתונאי על מקורות המידע – כלי העבודה החיוני והפגיע של העיתונאי המקצועי – לשם הסתרת מעשים פליליים דומה לשימוש בגלימת הרופא ובסמכותו המקצועית כדי לכסות על הכוונה לבצע מעשים פליליים בגוף החולה

יושפע עמוקות מהמאבק המתחולל עתה בבית "מעריב" ומן ההכרעה שתיפול בו – לעבור לסדר היום ולהמשיך לפעול כאילו לא קרה דבר, או לעשות מעשה ולנטרל את המו"ל המורשע מכל השפעה על תוכן העיתון.

קשה לצפות מעיתונאי בודד, הקשור בחוזה אישי עם המו"ל, לעמוד לבדו מול הלהץ והאינטרסים של מעבדו. קשה לצפות מאדם שיסכן את פרנסתו גם כאשר המוניטין והאתיקה המקצועית שלו מונחים על כף המאזניים. מצב זה קשה שבעתיים בארץ בשל מגבלות התחרות בעיתונות הישראלית. אך כקבוצה, עיתונאי "מעריב" הבכירים, ובראשם העורך, יכולים להוציא מתוק מעו ולהפוך את תקדים נמרודי לתקדים שלילי לתקדים חיובי למאבק היסטורי, צודק ואמיץ על דמותה של העיתונות בדמוקרטיה הישראלית. ■

ירון אורחי הוא פרופסור בחוג למדע המדינה באוניברסיטה העברית בירושלים ועמית בכיר במכון הישראלי לדמוקרטיה

לומר שעורך "מעריב" והצוות הבכיר של עיתונאיו מחזיקים בידיהם כיום יותר כוח כלפי המו"ל שלהם מכל עורך וצוות עיתון יומי מקביל בכל עיתון יומי ישראלי בעבר. גם אם המו"ל ינסה לרפד את העורך וצוותו בכסף, מעמד המקצועי וכבודם העצמי כעיתונאים ייקבעו על-ידי השימוש שיעשו בכוח העומד לרשותם היום, כוח שיתמסמס וילך ככל שיעבור הזמן.

אם נמרודי לא יפסיק לאלתר להשפיע על עריכת העיתון, ייאלצו עיתונאי "מעריב" לפעול כדי לבודד אותו מכל השפעה ישירה או עקיפה על עבודתם. נקיטה מיידית של צעדים, כמו למשל פתיחת דף בעיתון לתגובות חופשיות של עובדי העיתון וקוראיו, תוכל לבשר על השינוי הנחוץ. עד כה נמנעו מקבוצת עיתונאים ב"מעריב" החופש לפרסם את תגובותיהם על משפט המו"ל. עשרות עיתונאים צעירים ב"מעריב" ובעיתונים אחרים, ואלפי תלמידי בתי-הספר לתקשורת בארץ, נושאים את עיניהם אל בית "מעריב" כדי לראות כיצד ייפול דבר.

הצופן המוסרי והמקצועי של הדור הבא של העיתונאים בארץ

מחייה המתים

נמרודי חולל מהפכה ב"מעריב" ועובדיו אסירי תודה לו על כך

אבנר הופשטיין

כשעופר נמרודי נכנס לתפקיד הכפול של מו"ל ועורך ראשי ב"מעריב", בפברואר '92, הוא מצא עיתון במצב קשה מאוד, כמעט אנוש. בתקופה קצרה יחסית התחלפו עורכים בשרשרת, המו"ל הזר רוברט מקסוול נמצא מת בלב ים, הגירעון הקופתי היה גבוה והתפוצה ירדה לשפל חסר תקדים של 87,000 גליונות בסוף השבוע. הפורמט היה מיושן, התכנים סירבו להתרומם ועובדים ותיקים בעיתון חשבו לעזוב. במסדרונות המבנה הישן ברחוב קרליבך שררה אווירת נכאים. "מעריב" היה כמעט גוף נטול רוח חיים, סיפר העורך הנוכחי, יעקב ארז, לבית-המשפט כאשר נתן עדות אופי לטובת הנאשם. יוסף (טומי) לפיד, בכיר הפובליציסטים בעיתון, מאשר: "המצב היה מאוד קשה, ולא נראה אז כיצד יוכל 'מעריב' להיחלץ ממנו".

על רקע תנאי הפתיחה האלה יתקשו גם יריביו הגדולים של נמרודי להתכחש לתנופה שהעניק לעיתון: לעובדיו, לתפוצתו, לתכניו ולמצבו הכלכלי. לפיד: "הוא השקיע הרבה מאוד כסף והרבה מאמץ גיהולי ופרסומי, וכך חידש את התחרות הקלאסית עם 'ידיעות'

צילום: עוה קורן

טומי לפיד: אדם כמוני, שהשקיע את כל חייו ב"מעריב", שמח מאוד שבא מו"ל שמציל את העיתון מכליה

אחרונות'. שוכחים היום שעד בואו הפסיקו זה מכבר להזכיר את 'מעריב' בנשימה אחת עם 'ידיעות'. הוא בפירוש עבד כדי ליצור מחדש את העימות עם 'ידיעות' אחרונות'. הוא הנהיג שיטות אדמיניסטרציה חדשות, שינה את מחלקת המנויים והגדיל את הפרסום. הוא גם הרבה לעודד את רוחם הנכאה של העובדים בכינוסים משותפים. ברור שזה היה הפרויקט הגדול של חייו. אני חושב שאדם כמוני, שהשקיע את כל חייו ב'מעריב', שמח מאוד שבא מו"ל שמציל את העיתון מכליה".

נמרודי השקיע כספים ומאמץ בגיוס עיתונאים חדשים שסגנונם שונה, חדשני וצעיר יותר מהסגנון שרווח ב"מעריב" עד אז. בין הבולטים: חמי שלו, משה נגבי, רון מיברג, אמנון דנקנר, אדם ברוך, גל אוחובסקי, ציפה קמפינסקי, אורנה קדוש ואמנון רבי. אחד מהכוחות החדשים האלה היה הכתב הפוליטי שלום ירושלמי: "המו"מ איתי היה ממושך ואני יכול להעיד שהוא (נמרודי) השקיע את כל כולו להביא את מי שהוא רוצה. הוא החדיר בנו המון מוטיבציה, הבטיח תנאים טובים והראה המון נכונות". לפיד: "הוא אמנם הביא כוחות חדשים, אבל הקפיד לשמור על חוט השדרה המקורי. הכימיה בין השניים היתה נכונה והכי חשוב שהוא החזיר את האמון של העובדים ש'מעריב' יכול לקום לתחייה. עיתון ללא רוח חיים מלחמתית נדון לכליה וראינו מספיק עיתונים כאלה. מבחינה זו, אין ספק שתרומתו גדולה מאוד ליצירה של 'מעריב' כפי שהוא כיום".

היו חששות לבוא ולעבוד תחתיו? ירושלמי: "בהחלט ניסו להפחיד אנשים חדשים שבאו. אמרו לנו שלא נוכל להתבטא בחופשיות, שניאלץ להיכנע לאילוצים שונים ולמחויבויות של אנשי עסקים. בדיעבד, לא היה ולא נברא. מעולם לא מחקו לי שורה ב'מעריב', מבחינה זו מאוד הופתעתי".

נמרודי הפך את צורתו החיצונית של העיתון על פיה. הוא רכש מכונת צבע, השביח את צילומי הצבע והכריע בעד אימוץ פורמט של טבלואיד, בדומה ל'ידיעות' אחרונות. ירושלמי: "זו מהפכה שלא היתה כמוה. מספיק לקחת 'מעריב' מלפני עשר שנים - סדינים גדולים, עיתון בלי צבע, ולהשוות לצורתו עכשיו - בהגשה, בסגנון, בכתיבה. העיתון היום פונה לקהל רחב הרבה יותר".

מאיר שניצר, מבקר הטלוויזיה של העיתון, הובא ל"מעריב" רק ב-'93, אך עקב אחרי העיתון בגלגוליו הקודמים. כעורך "העיר" בסוף שנות השמונים הקפיד לקרוא בעיון רב את כל העיתונים. למען הדיוק, כמעט את כולם: "אני זוכר שהגעתי לסיכום עם סגני אביב הברון, שאני קורא את כל העיתונים - 'ידיעות', 'הארץ', 'דבר', 'על המשמר' ואחרים, בתנאי שהוא קורא את 'מעריב'. פשוט רציני שישחרר אותי מזה. זו משימה שלא יכולתי לעמוד בה. מבחינות רבות, 'מעריב' נכנס לשנות התשעים בדיוק עם אותה גישה שהנחתה אותו בשנות החמישים והשישים, כלומר 'מעריב' כמי שמנהל את המדינה, שקובע לקברניטים את סדר היום. הכתיבה היתה פומפוזית, הגישה היתה ירחמיאלית והפורמט היה מיושן מאוד".

"נמרודי הבין שהמגרש התקשורתי השתנה לגמרי, שהיום צריך למכור את המוצר, ששיווק מתחיל מהמוצר עצמו. הטיפול שלו בחומרים היה מהיר ומחודד מאוד. למרות שלא בא מעיתונות הוא גילה מקצוענות גדולה והביט כל הזמן קדימה בלונג-שוט. הוא שינה את הגישה החדשותית והקפיד על בחירת כותרות חזקות יותר. הוא הגדיל את מספר המוספים, והשקיע בבחירת נושאים

מאיר שניצר: אין ספק שהוא כוכב של כריזמה. מבחינה זאת, זה חשוב אפילו יותר מהכסף: החזון לדחוף את העיתון קדימה

הכינוי חדיש
ל"ה"ק
לא יעלה על הד
עמית רכיב
היום מצורף בגזון 101

מערביב
1-800-40222

הבלשתינים: בלי התקדמות - נפסקה המוצי' ■ אגנים לשחרור 100 אסיר

ראגה בישראל: נשיא אידא

"מחנות" מחפאר בטיל - ומאיי

למר חמאי, שהנודד על פרחות למעבר "ראל הא היום העי" במחול" ■ יואל ליסר, רכב דווקי ועוד גרנות, על

אלפי מחפלים
בקמות תשעה באב
ברחבת הכותל המערב

מבט ראשון:
הטיל האיראני
ביסו הרי

נס בדרום לבנון:
"המצית עצר את
הקלע והציל את חי"

תואם - "דיעות" "מערביב" היום

מערביב
1-800-40222

אחד ל. הקי
מילי דמאנים
אבא ודוקיד
המסעוד מנס

אבא יצחק
בדרכיב וחיילת

פרשן רדיו מסקנות פרט מיגרא את העשרה והרביתן הישראלית הכלימת את הפאסי העלון

ארה"ב: אין סימנים להגמשה
ממשית בעמדה הסובייטית

נשיקה לרמטכ"ל

אני המום - אמר הקאנצלר על החזר
שראש הקהילה לשעבר מעל בכספים

מצרים: עשרות תיירים ישראלים הובא
לשיפוט מהיר על הפצת דולרים מזוייפים

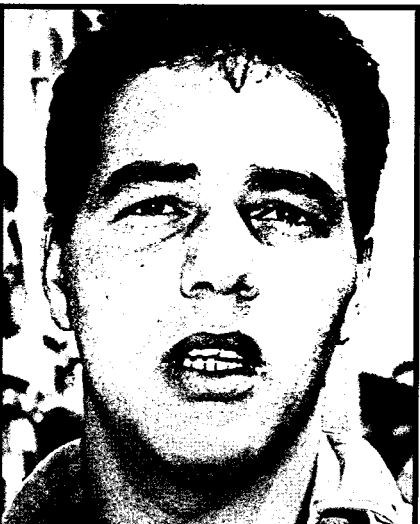
סדין גורל: "מערביב" של פעם
שר ממסוקווה: שליח מצה"ב בדק פגיעות

פרשת הדם האתיופית. לא היתה לנו שאלה אם הסיפור הזה מתאים לפרסום עיתונאי מההב"טים הרגילים של דיבה, אבל נדרש שיקול דעת חזק דווקא כיוון שנוצרה תחושה שפר"סום של פצע מוגלתי כל-כך יכול לגרום סבל וחוסר צדק להרבה אנשים. בעניין הזה נמרו"די נדרש לשיקול דעת חזק. בדיעבד הליבו"ן המשותף הוכיח את עצמו ואני למדתי שפעל"נו כשורה".

ל"מעריב", השיב: "אני פעם אמרתי למישהו שאת הקשר הזה של עופר לעיתון אני יכול להמשיך רק לקשר של מישוה שמחזר אחרי אשה שהיא בבת-עינו. והוא מחזר אחריה הרבה זמן, ובסוף מצליח להגשים את חלומו, ואחר-כך קורה מה שקורה. זה היה קשר של אהבה, אתה ראת את הדברים. הוא הביא חברים שלו לראות את העיתון. זה נראה לי מוזר. אני לא הבאתי חברים שלי לראות את העיתון. אתה ראת שהאיש הזה נקשר לעי"תון: לא עסקית, לא מקצועית, אלא רגשית". את התוצאה, עלייה של 76 אחוז בתפוצה בפרק זמן קצר, מתאר ארוז כ"משאת נפש, הגשמת חלום".

לרבנטיים יותר לכתבות. כמעט בכל תחום, הוא שינה את דרך החשיבה. מה היה המשקל של אישיות? הרוח שהביא איתו היתה סוחפת וגורפת. אין ספק שהוא כוכב של כריזמה. מבחינה זאת, זה חשוב אפילו יותר מהכסף: התווך לדחוף את העיתון קדימה. יעקב ארוז, העורך כיום, סירב להתראיין לכתבה זו והפנה אותי לעדותו במשפט נמרו"די, מה-17.6 השנה, שם, בתשובה לשאלה של דן אבי-יצחק על תרומתו של נמרודי

אבור הופשטיין הוא כתב העיתון "דושלים"

רונאל פישר: התרומה המרכזית של נמרודי היתה בהפעלת שיקול דעת בתחקירי "מעריב"

רונאל פישר, תחקירן המוסף "סופשבוע": "נדמה לי שאין ספק שבתחום של חקירות עיתונאיות 'מעריב' חולל המהפכה של ממש מאז תקופת נמרודי. המהפכה הזאת חרגה גם מ'מעריב' והשפיעה על העיתונות כולה. היו שותפים לה הרבה מאוד גורמים בעיתון, ביניהם יעקב ארוז, אמנון רבי וגם אני, אבל אין ספק שהיא חסתה בצל ההסכמה, הגיבוי והעידוד שנתן עופר נמרודי. הוא ראה בעשי"יה הזאת חשיבות מיוחדת מהמדרגה הראשו"נה, ממש "נשמת אפו" של העיתון. "הייתי אומר שהתרומה המרכזית של נמרוד"די היתה בהפעלת שיקול דעת בפרשיות השו"נות, כשנקודת המוצא היא שמדובר באדם משכיל בעל ידע נרחב בתחומים שונים כגון כלכלה, משפטים. בעיני היה הכרחי לעשות שימוש בידע הרחב שלו ובשיקול הדעת שלו במקרים קשים. כדוגמה אני יכול לתת את

יעקב ארוז בעדות אופי: הקשר של נמרודי לעיתון היה קשר של אהבה, של חיזור

הם אינם תאומים

ההשוואה בין גזרי-הדין נגד נמרודי ומשה ורדי אינה מועילה למו"ל "מעריב"

מרדכי קרמניצ'ר

עופר נמרודי הורשע, במסגרת עסקת טיעון, לפי הודאתו, בשורה של האונות סתר ובעבירה של שיבוש מהלכי משפט. נגורו עליו שמונה חודשי מאסר בפועל. המסקנה הטבעית מנתון זה היתה צריכה להיות הסתלקותו המיידית מכל השפעה על תוכני העיתון "מעריב". נמרודי נמנע מלעשות את הצעד המתבקש, ויש אף המצדיקים את המשך תפקודו כמו"ל פעיל של "מעריב". טיעון מרכזי בניהם הוא שהשיטה של האונות סתר היתה גם נחלתו של "ידיעות אחרונות", וכי במושגים של צדק יחסי, אין זה הוגן שנמרודי יסתלק מ"מעריב" שעה שארנון מוזס ממשיך לשמש כמו"ל של "ידיעות אחרונות". עצם הטיעון של עברייני פלוגי, כי העבירות שעבר הינן נחלת הרבים, אינה גורעת מחומרת התנהגותו. לעתים, כאשר מדובר, למשל, במכת מדינה, היא מחמירה דווקא את התנהגותו. אשר

לטענתו של נמרודי בדבר תחושתו הסובייקטיבית שהביאה אותו למעשיו העברייניים, קבע בית-המשפט: "התקשיתי לראות בדברים הצדקה או הבנה לעשייתם, במיוחד כשהם באים מפיו של אדם במעמדו, השכלתו ותכונתו של נאשם זה, ומי שהיה בעת ביצוע העבירות מו"ל ועורך עיתון". אשר להשוואה לארנון מוזס – היא נטולת כל בסיס. לא רק שמוזס לא הורשע בעבירה של האונות סתר, הוא אף לא הואשם בעבירה כזו. גם אם יש חשדות כלפיו, לפי הדין הנוהג בישראל אין מקום למסקנות אישיות על יסוד חשד בלבד. יתר על כן, נורמה ציבורית (לא משפטית) התובעת מסקנות אישיות על יסוד חשד בלבד היא, ככלל, מופרזת ובלתי מוצדקת. מכל מקום, אין כל דמיון בין מי שהורשע לפי הודאתו, לבין מי שלכל היותר רובץ עליו חשד שלא הבשיל אפילו כדי כתב-אישום.

לטענת הצדק המשווה אין יסוד איתן, פשוט משום שהיא משווה בין מצבים שונים. טוב שהוגשה עתירה נגד ההחלטה שלא להעמיד לדין את מוזס. ראוי שהטענה בדבר "איפה ואיפה" תיבחן על-ידי בית-המשפט הגבוה לצדק. אם קיימות ראיות לכאורה נגד מוזס, המקיימות סיכוי סביר להרשעתו, חובה להעמי" דו לדין. עם זאת, אין לשלול את האפשרות שנגד מוזס יישארו חשדות שלא ניתן יהיה להוכיחם בפני בית-משפט. גם אם החשד נגד מוזס יסתבר ככבד, אין בכך כדי לגרוע מחומרת מעשיו של נמרודי ומן המסקנות המתחייבות מהם. אין זה מצב יוצא דופן שבשל קשיים באכיפת החוק הפלילי ניתן להוכיח רק

**אלמלא הקושי הכבד שהציב
נמרודי בחקירתו שלו, בכך
נשילים לנחקרים כדי שלא
יעידו נגדו, ייתכן שהחקירה
המשטרתית היתה עולה יפה
גם נגד ארנון מוזס**

את אשמתם של חלק מן העבריינים, ועבריינים אחרים (מבחינת האמת העובדתית), דומים לראשו"נים, מצליחים להינצל מאימת הדין. גם אם התחושה בציבור תהיה שמוזס חמק מאישום ב"עור שינוי", עדיף מיצוי הדין עם נמרודי על פני גישה סלחנית כלפיו רק משום שכלפי מתחרהו, מוזס, לא נמצאו די ראיות קבילות להעמדה לדין.

מי שפעל בעצמו באופן כה נפשע לסיכול אכיפת החוק הפלילי (עליו), איננו מעורר אהדה מיוחדת בתביעתו לאכוף את החוק על אחר; מה גם שאפשר שהדברים קשורים: אלמלא הקושי הכבד שהציב

משה ורדי: המניע היה כשר

צילום: נתי לרן

נמרודי בחקירתו שלו, בכך ששילם לנחקרים כדי שלא יעידו נגדו, ייתכן שגם החקירה המשטרתית נגד מוזס היתה עולה יפה. גם רכישת עדותו של לאופר על-ידי "מעריב" לא תרמה לגילוי האמת. עד מדינה הינו הכרח בל יגונה, אך "מעריב" איננו המדינה, ואף לא תחליף למשטרה. קניית עדות בכסף על-ידי גורם פרטי בעל עניין היא תופעה בלתי נסבלת.

בשלב זה מעניין להשוות בין גזר-הדין בעניינו של נמרודי לבין גזר-הדין בעניינו של מי שהיה עורך "ידיעות אחרונות", משה ורדי. מעניין - משום שבזמנו היה ניסיון להציג את נמרודי וורדי כתאומים. כך גם נהגה המשטרה בשעתה, כאשר עצרה את שניהם. השניים נדונו אמנם בפני שופטים שונים. האחד (נמרודי) בחר להודות בהסדר טיעון. האחר (ורדי) כפר באשמה והורשע לאחר משפט של הוכחות. אף על פי כן, ההשוואה אפשרית.

ההשוואה מעלה כי קיים פער ניכר בין ההרשעות. ראשית, בסעיפי ההרשעה. ורדי הורשע בשתי עבירות של שימוש שלא כדין בהאזנה, בכך שהאזין לשתי קלטות שהופקו בהאזנה בלתי חוקית. נמרודי, לעומת זאת, הורשע בנוסף לעבירות של שימוש שלא כדין בהאזנת סתר, גם בעבירות של הצבה והתקנה, ובעבירות של האזנת סתר שלא כדין. כן הורשע בעבירה של שיבוש מהלכי משפט: כתוצאה משתיקת הנחקרים, שאותה קנה נמרודי בכסף רב, "נתקעה" החקירה למשך חודשים רבים והמשטרה נאלצה לגייס עד מדינה ולשלם לו סכום כסף תקדימי כדי להשיג ראיות נגד מבצעי ההאזנות ושולחיהם. על עבירה זו כתב בית-המשפט בצדק שהיא "חותרת תחת אושיות שלטון החוק וגילוי האמת, ופוגעת פגיעה קשה בציפור נפשה של כל מערכת אכיפת חוק וסדר ציבורי".

שנית, בהיקף הפעילות העבריינית. בעוד שוורדי הורשע, כאמור, בשני שימושים או בלשון בית-המשפט: "הנאשם אפוא האזין לשתי קלטות שלא היה בהן כל עניין עבורו", הורשע נמרודי בשמונה אישור מים שעניינם עבירות על חוק "האזנת סתר", ואולם, כפי שנקבע בגזר-הדין - "מקופלת בכל אישום כמעט מסכת של האזנות סתר למשך תקופות זמן ארוכות ורציפות שהלקן אף היו במשך למעלה משנה". זאת, לעומת קביעת בית-המשפט שדן את ורדי: "לא מדובר במסכת ממושכת של התנהגות פסולה מצדו של הנאשם, והנאשם עשה שימוש שלא כדין בשתי קלטות בהפרש זמן לא רב". בית-המשפט שדן את נמרודי ראה בריבוי העבירות, בשיטת תיות וברצף שאפיינו את הביצוע נסיבה מחמירה.

בעוד שבעניין ורדי מצא בית-המשפט לתאר את המניע שהביאו להתנהגות בלתי חוקית (רצון להגן על העיתון מפני האזנות סתר) כמניע כשר ולגיטימי כשלעצמו, ואת ורדי כמי "שאינו עסקינן באיש שהל אצלו שיבוש במערכת הנורמות והערכים או שאין לתת אמון בשיקול דעתו, במידת הבנתו את מהות תפקידו ואת המתחייב ממנו" - הדגיש בית-המשפט שדן את נמרודי את חלקו הגדול של נמרודי (בהשוואה אה לנאשם השני, דוד רונן, הממונה על הביטחון ב"מעריב") בייום, מימון וביצוע העבירות. ובנוסף לכך, לא ראה, כאמור, בתחושתו הסובייקטיבית של נמרודי, שהביאה אותו למעשיו, גורם מקל. לאור האמור, ברור גם הפער בענישה בין המורשעים: ורדי נדון לחודשיים מאסר על תנאי וקנס בסך 4,000 שקלים, ואילו על נמרודי הוטל עונש המאסר שביקשה התביעה להטיל עליו - 18 חודשי מאסר, מהם שמונה חודשים בפועל וקנס, בהסכמת נמרודי, בסך 1,100,600 שקלים.

הן ורדי והן נמרודי השכילו להשעות עצמם מכהונתם כעורכים כאשר הוגשו נגדם האישומים. תוצאות ההשעיה ביחס לשניהם - שונות מאוד: נמרודי הוא בראש ובראשונה איש עסקים שפעילותו העסקית לא נפגעה, ואילו ורדי הוא עיתונאי שעזב את תחום עיסוקו. נמרודי היה לא רק עורך ראשי; הוא שימש ומשמש כמו"ל. מו"ל של עיתון נמצא בקצה הפירמידה המשפיעה על תוכן העיתון. העורך כפוף כמו"ל. נמרודי פסל עצמו כמו ידיו מן הזכות להיות ראש וראשון בעיני תון ומי שמשפיע על תכניו. הדרך המעשית למימושה של פעילות זו בלי לפגוע פגיעה מעל למידה בזכות הקניין של נמרודי היא ברוח המלצות ועדת צדוק, שהיינו העברת שליטתו של נמרודי ב"מעריב", בהסכמתו, לידי של נאמן ראוי ובלתי תלוי.

ההשוואה בין "מעריב" לבין "ידיעות אחרונות" אינה מועילה לנמרודי. המשך פעילותו של נמרודי כבעל השפעה על תוכני "מעריב" פוגע אנושות באמינותו של "מעריב" ומוריד את דמותה של כלל התקשורת לשפל חסר תקדים.

אחד מתפקידיה המרכזיים של התקשורת הוא לעמוד על משמר קיומו של החוק, בייחוד על-ידי שועים ונגידים, ולבלום את ההשקפה הרווחת שלפיה המטרה מקדשת את כל האמצעים. מעשיו של נמרודי מלמדים כי הוא מציב עצמו מעל לחוק וכי בשבילו המטרה מכשירה כל אמצעי, היא פסול ככל שיהיה. מכאן שנמרודי והשפעה על תוכנו של עיתון הם שלג חם, דבר והיפוכו. ■

מדרכי קרמניצר הוא פרופסור למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים ועמית בכיר במכון הישראלי לדמוקרטיה

עופר נמרודי: היה הרוח החיה מאחורי העבירה

צילום: סוכנות יפפא

צדוק: נמרודי יועמד לדין במועצת העיתונות

היפותטית, אפשר להרחיקו מ"מעריב" מבלי לפגוע בזכויות הקניין שלו

למנות נאמן, שיפעיל את סמכויות המו"ל, ובכללן היכולת למנות ולפטר עורך, כל זאת מבלי לפגוע בזכויות הקניין". בפועל, המלצות הוועדה לא קודמו לחקיקה מאז הוגשו בספטמבר אשתקד. צדוק: "פורמלית לחלוטין כוועדה ציבורית גמרנו את תפקידנו. העניין נמצא בידי אלה שצריכים לפרסם את זה". צדוק הפנה אותי לח"כ דדי צוקר, שמשותף פעולה עם חברי הוועדה ויוזם חקיקה למימוש הדו"ח. כמו כן הציע צדוק לפנות אל שר המשפטים ושר הפנים (אשר אחראי, על-פי חוק, על פקודת העיתונות), שקיבלו את ההמלצות אף הם. צדוק גם ציין כי הציע לוועדת הפנים, שדנה בהצעתו של ח"כ רפי אלול לביטול פקודת העיתונות, לעיין בשאר המלצות הוועדה.

דדי צוקר מסביר כך את הסיבות לאי-יישום מן של המלצות ועדת צדוק: "אחרי שישבתי עם חיים צדוק, רות גביון ואסא כשר, החלטנו לקדם כמה המלצות לחקיקה, בעיקר רן הגנה על עיתונאים וההמלצות שנוגעות לתקנון האתיקה". צוקר טוען כי לא סוכם בינו ובין חברי הוועדה לקדם חקיקה בעניין מעמד המו"ל ולמעשה גם שאר ההמלצות מוקפאות כרגע מטעמים שונים.

משרד המשפטים אף הוא לא קידם דבר בעניין ההמלצות, ולמעשה מגלגל את האחריות לכיוון משרד הפנים. תגובת דוברת המשרד: "המלצות ועדת צדוק מקובלות בעיקרון על שר המשפטים ואימוצן נראה לו חשוב ביותר. כיוון ששר הפנים הוא הממונה על פקודת העיתונות הוחלט כי שר הפנים יפעל לתרגומן של המלצות ועדת צדוק לכלל חקיקה. עד לרגע זה לא הוגשה לוועדת השרים לענייני חקיקה הצעת חוק מטעם משרד הפנים בנדון, אך נמסר לשר המשפטים שמשרד הפנים עוסק בנושא".

ותגובת דוברת משרד הפנים: "משרד הפנים עומד להוציא, יחד עם משרד המשפטים, הצעת חוק אשר תטפל, כמכלול, בכל ההיבטים שנדונו בוועדת צדוק. לכשתגובש, תובא כמקשה אחת". ■

חיים צדוק: נפעל בשני אפיקים

של נמרודי אל עמוד הקלון הציבורי". צדוק ציין כי על אף שאין לדברים תוקף משפטי, יש להם תוקף מוסרי.

חיים צדוק אומר ל"העין השביעית" כי מועצת העיתונות תפעל בשני אפיקים. בכיוון אחד תדאג להביא את עופר נמרודי לדין משמעתי בפני בית-הדין לאתיקה של מועצת העיתונות, בגין העבירות החוקיות והאתיות שביצע בתקופת היותו עורך ראשי. העמדתו לדין משמעתי מחויבת מסעיף 25 ב' בתקנון: "עיתונאי שהורשע בפסק-דין סופי בעבירה שבית-הדין לאתיקה קבע שיש בה קלון למקצוע העיתונות, יהיה רשאי בית-הדין להפסיק את העסקתו של העיתונאי ובמידה הראויה, כפי שיקבע בית-הדין לאתיקה, על-פי העבירה ועל-פי מכלול הנסיבות". דברים אלה מתייחסים אך ורק למקצוע העיתונות ולא להוצאה לאור. באפיק השני תמשיך מועצת העיתונות לבנות ולקדם את המלצות ועדת צדוק לחקיקה. "אתה יכול לעשות היפותזה מה היה קורה אילו החוק הזה היה קיים היום", אומר חיים צדוק. "בית-המשפט היה יכול

ברוך קרא

אין בספר החוקים הישראלי הגבלות על מו"ל של עיתון, מלבד זו המצויה בפקודת העיתונות המנדטורית, שקובעת, בין השאר, כי כל מי שמוציא לאור עיתון חייב לקבל רישיון משר הפנים. מגבלה זו ואחרות נוגדות את הרוח הדמוקרטית ואינן נאכפות בפועל. ביטול פקודת העיתונות המנדטורית נמצא בהליכי חקיקה ביוזמתו של ח"כ רפי אלול.

גם תקנון האתיקה של מועצת העיתונות לא כולל כל התייחסות לעבירות חוקיות או אתיות של מו"ל. העיסוק הרשמי הראשון בסוגיה זו היה בוועדת צדוק, שהמליצה למנוע את תפקיד המו"ל ממי שבית-המשפט הרשיעו בעבירה שיש עמה קלון, בתקופת היותו עורך, מו"ל או בעל שליטה בעיתון, או ממי שבית-משפט מחווי בהרכב שלוש שופטים קבע בפסק-דין שנעשה חלוט, כי בעבירה שבגינה הורשע בעבר יש קלון הפוסל אותו מלהיות עורך, מו"ל או בעל שליטה בעיתון רב תפוצה. הוועדה הדגישה כי כדי לא לפגוע בזכות הקניין של המו"ל או בעל השליטה, אם ייקבע כי אינו כשיר להמשיך בתפקיד זה בעיתון, שליטתו בעיתון, כולה או מקצתה, תופעל על-ידי נאמן, כפי שיקבע בית-המשפט.

לאחר הרשעת נמרודי פנתה הנהלת האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל לנשיא מועצת העיתונות, חיים צדוק, בדרישה לקיים דיון דחוף על ההשלכות מגזר-דינו של נמרודי. הנהלת האיגוד ביקשה מהמועצה לקבוע, אם המורשעים בבית-המשפט יכולים להמשיך בתפקידיהם התקשורתיים ואם הם רשאים, או ראויים, להמשיך להיות חברים במועצת העיתונות. נשיא מועצת העיתונות אמר שנמרודי צריך לשקול את השעייתו, כפי שעשה זאת מתפקיד העריכה, לאחר שהוגש נגדו כתב-אישום. בקשר לשאלת הקלון, ציטט צדוק את דבריו של השופט: "הוקעתו

להתרווח על הכורסה

החוק אינו מגביל כרגע את נמרודי בניהול עסקיו מחוץ ל"מעריב"

איתן להמן

האם הרשעתו של נמרודי עלולה להשפיע על אפשרויותיו העסקיות, ות, הנוכחיות (כגון בחברת "הכשרת היישוב") והעתידיות, מחוץ ל"מעריב"? לפי החוק הקיים היום נראה שלא.

כל אדם כשיר להיות בעל מניה בחברה, וכל אדם כשיר גם להיות דירקטור של כל חברה. ההגבלה היחידה בחוק הינה על פושטי רגל, שאינם כשירים להיות בדירקטוריון של כל חברה שהיא בישראל, אלא ברשות בית-המשפט שהכריז עליו כ"פושט רגל".

לפי תיקון בפקודת החברות משנת 1987, חויבה כל חברה שהפיצה את ניירות הערך שלה לציבור למנות לפחות שני דירקטורים מקרב הציבור. לא יכולים לכהן כדירקטורים מטעם הציבור מי שהורשעו בפסק-דין שלא ניתן לערער עליו, בעבירות מרמה, סחיטה ועושה, או מי שבעשר השנים האחרונות הורשע בשל עבירה שיש עמה קלון (מהי בדיוק "עבירה שיש עמה קלון" הוא סוגיה בפני עצמה, אולם קשה להאמין שעבירות של שיבוש הליכי משפט, שבגינום נשפט אדם, בין היתר, לשמונה חודשי מאסר בפועל, לא ייחשבו ל"עבירות שיש עמן קלון" בהקשר זה). לפי אותו תיקון לפקודה, גם אדם שהחל לכהן כדירקטור מקרב הציבור ולאחר מכן הורשע, יחדל לכהן בתפקידו.

ההוראה האמורה אינה משפיעה על אדם שמכהן כדירקטור או מנהל פנימי מטעם החברה שהוא בעל מניות בה, ולפיכך אין לו כל השפעה על נמרודי ועל ישיבתו במועצות מנהלים של חברות שהוא מחזיק במניותיהן.

אם יש לנמרודי סיבה לחשוש הרי זה מוועדת חוק, חוקה ומשפט של הכנסת, שם נתונה בדיונים (כבר מ-95') הצעת חוק ממשלתית לחוק מקיף חדש בתחום דיני החברות.

נמרודי והערוץ השני

חוק הרשות השנייה אוסר על מתן זיכיון לתאגיד אשר "בעל עניין" בו הורשע בעבירה שיש עמה קלון. לדברי טליה בן-אבי, דוברת הרשות השנייה, שולטת "הכשרת היישוב" בחברת "מוד-עין", המחזיקה ב-18% ממניות הזכיינית "טלעד". אולם, מוסיפה בן-אבי, עופר נמרודי התפטר עוד קודם להרשעה מכהונתו כמנכ"ל החברה וכחבר בדירקטוריון חברת-החדשות של הערוץ השני, ולאחר הרשעתו התפטר גם מניהול "הכשרת היישוב". עם זאת, יש לבדוק מהי מידת האחזקה של נמרודי במניות "טלעד", ואם יש צורך להעבירן לידיים אחרות, או לנקוט צעדים נוספים. ביורוד זה, הובטח בערוץ השני, יסתיים בימים הקרובים.

לפי הצעת החוק החדשה, לא ימונה ולא יכהן בתפקיד דירקטור בכל חברה מי שהורשע בפסק-דין על עבירות מרמה, סחיטה, עושה או שוחד (וכן עבירות לפי חוק נ"ע), וכן כל מי שהורשע בעבירה אחרת, שלדעת היועץ המשפטי לממשלה יש עמה קלון. מי שמונה, יחדל לכהן בתפקיד זה ברגע שפסק-הדין הפך לסופי. עם זאת, בחברה פרטית (שאינן מניות שלה נסחרות בבורסה), יכולה החברה לאשר את מינויו

כדירקטור למרות ההרשעה, ובחברה ציבורית יכול מורשע לשוב ולכהן כדירקטור לאחר שתחלוף תקופת ההתיישנות על העבירה (במקרה של נמרודי, שבע שנים לאחר שיסיים לרצות את עונשו).

הצעה זו, אם אכן תהפוך לחוק, תאלץ את נמרודי להתפטר מדירקטוריון של כל חברה שהוא מכהן בה כיום. עם זאת, גם אם החוק יישאר בנוסח זה, ספק אם הוראתו מוחלטת. לדעת משפטנים ניתן יהיה לתקוף סעיף זה ולטעון שהוא מוגד לחוק יסודי: חופש העיסוק וכן זכות הקניין שבחוק יסודי: כבוד האדם וחירותו. שני חוקי היסוד יחולו על החוק החדש, אם זה יעבור בכנסת, כפי שהם חלים על כל חוק שהתקבל בכנסת מאז חוקקו בשנת 1992.

ברי כי קביעה בחוק שתפסול את נמרודי מלשבת בכל מועצת מנהלים תפגע הן בחופש העיסוק שלו והן בזכותו לממש בצורה זו את ההון שבידו. לפי שני חוקי היסוד, יוכל בית-המשפט לפסול כל חוק אם אינו הולם את ערכי מדינת ישראל או לא נועד לתכלית ראויה, וגם במקרה זה יוכל לפסול את הסעיף בחוק החברות, אם יקבע שהוא פוגע בזכות היסוד (לקניין או לעיסוק) במידה העולה על הנדרש.

טענה ראשונה תוכל להיות שאין זה תיקון שהמדינה תקבע באופן גורף, גם ביתם לחברות שאינן בבעלותה, וגם ביתם לדירקטורים מתוך החברה (שמניות של החברה בבעלותם), שלא יוכלו לכהן כדירקטורים בחברות אלו. ההנמקה תהיה שמדובר בהתערבות לא ראויה של המדינה בענייני הפרט והשימוש שלו בהוננו ובאמצעיו, ובהתערבות אסורה במשחק החופשי של השוק, בניגוד להיגיון הכללי של החוק, שמטרתו המוצהרת היא יתר ליברליזציה ויתר אוטונומיה של הרצון הפרטי.

גם אם ייקבע כי התכלית עצמה ראויה, בבואה להגן על הציבור, כאשר "השוק החופשי" נכשל ולא מגן על הכלל, ניתן יהיה לטעון שהסעיף בהצעת החוק הוא בלתי סביר ולא פרופורציונלי, כיוון שאינו מבדיל בין חברה לחברה, מבחינת מעורבות הציבור ושיעור המניות שבידו, או מבחינת המעורבות הממשלתית בחברה. כן ניתן יהיה לטעון שאין בחוק החדש כל הבדל מבחינת הדרישות בין דירקטור טור פנימי של חברה לבין דירקטור חיצוני. טענה אפשרית אחרת תהיה שהתקופה שבה מוגבלת החברה למנות דירקטור שהורשע בעבירה שיש עמה קלון ארוכה מדי (אם כי בחוק הקיים, דירקטור מקרב הציבור אינו יכול להתמנות אם הורשע או נשא עונשו על העבירה בעשר השנים האחרונות, ללא קשר לחומרת העבירה, ואילו בהצעת החוק החדשה התיישנות ההרשעה קשורה לחומרתה, ולפיכך היא סבירה הרבה יותר).

כאמור, השאלה העקרונית העיקרית עשויה להיות מדוע רשאית המדינה להגביל בעל הון רק בשל עברו הפלילי. בנוסף, נמרודי יאלץ להמתין להכרעת היועץ המשפטי לממשלה, אם בעבירה שהורשע בה יש קלון. על הכרעתו של זה יוכל, כמובן, לפנות לבג"ץ.

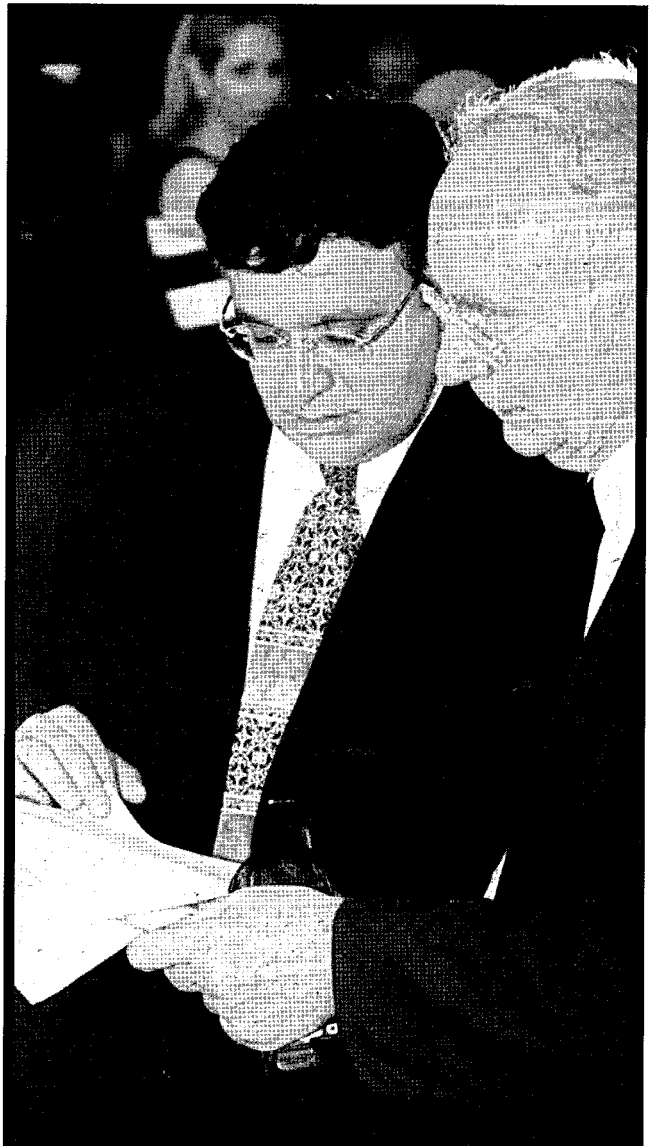
כרגע השאלות הללו היפותטיות, שכן החוק עוד לא עבר בכנסת. כרגע יכול נמרודי להמשיך ולהתרווח על ספות המנהלים שלו, ולא לחשוש מאמצעים שישללו ממנו את חברותו במועצות המנהלים שהוא חבר בהן. ■

איתן להמן הוא עורך-דין

ריבוי העבירות ורצף ביצוען מצדיקים ענישה מתמירה

גזר-הדין במשפטים של עופר נמרודי ודוד רונן משתרע על פני שלושים עמודים. בגלל עסקת הטיעון שאליה הגיעו המדינה והסניגוריה לא נכתב פסק-דין, אלא השופט גזר את דינם של הנאשמים כשהוא מאשר את העסקה וקוצב את העונש לפי דרישת התביעה. רובו של גזר-הדין פורש את הבסיס המשפטי להצדקת עסקת הטיעון ושוקל את טענות הצדדים לגבי חומרת העונש. אנחנו מביאים להלן את תמליל עשרת העמודים האחרונים של גזר-הדין, שבו מתמצת השופט, ג'ורג' קרא, את עבירות שני הנאשמים.

1. בענייננו אף שמדובר בכתב-אישום המכיל 8 אישומים, שעניינם עבירות על חוק "האזנת סתר" - מקופלת בכל אישום כמעט, מסכת של האזנות סתר למשך תקופות זמן ארוכות ורצופות, שחלקן אף היו במשך למעלה משנה. כך שריבויין של העבירות, שיטתיות ורצף הביצוע הינה נסיבה שראויה להתחשבות בפני החומרא.
2. "האתר המוזמן" - בחלק גדול מהמקרים כאן מדובר בבתיים פרטיים שהאזנו תוך פגיעה בפרטיות יושביהם - ואילו המקרים שפורטו, עניין רובם האזנה לעסקים ומשרדים.
3. זהותו של המזמין - וזהותו של המואזן - הנאשם 1 בעת ביצוע העבירות היה מו"ל ועורך עיתון שמעשיו הנ"ל כוונו כלפי בכירים בעולם העיתונות, אנשים ועסקים הקשורים אליהם, כך שבנוסף לפגיעה בפרטיותם נפגע גם הדימוי העיתונאי.
4. כריכתה של עבירת השיבוש עם עבירות האזנה - כרכיב חומרא נוסף המחייב התייחסות עונשית נוספת - להזכיר כי באף לא אחד מן

נמרודי ופרקליטו, עו"ד דן אבי-יצחק, מעיינים בגזר הדין

**הנאשם הצליח לאורך תקופה ממושכת
"לחזק" באמצעים כלכליים את "זכות
השתיקה" של המעורבים האחרים, ובכך
"לתקוע" את החקירה במשך חודשים רבים**

המקרים שפורטו לעיל לא נכרכה עבירת האזנה בעבירה של שיבוש הליכי משפט. כאשר מטרתו של השיבוש היתה שאנשי אג"ם ימשיכו לשמור על זכות השתיקה ולא יחשפו בחקירתם את זהותם של הנאשמים כאן כמי שהזמינו באמצעותם האזנות סתר אסורות, כל זאת כשח"קירה משטרית שריכזה ומיקדה אליה את תשומת הלב הציבורית מתנהלת ומושקעים בה משאבים אנושיים וכלכליים רבים. להזכיר עוד, כי הנאשם 1 הצליח לאורך תקופה ממושכת "לחזק" את "זכות השתיקה" אותה נקטו אנשי אג"ם תוך שימוש במנוף של איתנות כלכלית, ובכך "לתקוע" את החקירה במשך חודשים רבים, דבר שאילץ את המשטרה בסופו של דבר לגייס "עד מדינה" על כל המשתמע מכך, ובמיוחד תוך תשלום סכום כסף תקדימי בגובהו, על מנת להשיג ראיות נגד המבצעים והמוזמנים כאחד. ההתייחסות העונשית הראויה למקרה שבפנינו, כפי שרואה אותה התביעה, מתבטאת במסגרת העונשית המוצעת על-ידה בהסדר הטיעון. כך שעל נאשם 1 יוטל עונש מאסר לתקופה של 18 חודשים, שמתוכו 8 חודשים בפועל. היתרה - על תנאי, וכן, קנס מקסימלי על-סך של 1,100,600 ש"ח.

צילום: חמי טוהר

לגבי נאשם 2 מאסר בן 12 חודשים שמחציתו בפועל שירוצה בעכו- דות שירות ומחציתו על תנאי, וקנס על-סך 100,000 ש"ח.

בא-כוח הנאשם 1 ביקש לאמץ את "המסגרת העונשית" ועד כמה שמתייחסת היא לנאשם 1, כשלהבריו, בשל נסיבות מיוחדות, הקשו- רות בנסיבות ביצוע העבירות, המצב המשפטי המעורפל ששרר בזמן ביצועו, היותו של נאשם 1 מודה לביצוע העבירות על-ידי אנשי אג"ם שפיתו אותו לכך בהיותו נתון במצב של מצוקה ותחושת מצור, ואף אם אלו הן תחושות סובייקטיביות, הביאו אותו להיכשל בעבירות אלו, שההתייחסות אליהן היום הינה בחומרה, דבר שלא היה נכון בעת ביצועו בשעתו.

בשל כל אלו, עברו הנקי, נסיבותיו האישיות, המשפחתיות והרפו- איות, ביקש כי יוטלו על הנאשם 1 שישה חודשי מאסר בפועל, כך שיוכל לשאת את עונשו בעבודות שירות, כאשר גם בעונש זה יש כדי להשיג את מטרת הענישה, שכן בעצם הטלתו של עונש מאסר, ולו כזה שיומר לאחר מכן בעבודות שירות, יש כדי לתייג את הנאשם כמי שמוטב בו חותם הפליליות כמי שהוטל עליו עונש מאסר, על כל המשתמע מכך, מפגיעות גלוות בנאשם ובבני משפחתו שבמשך תקופה ארוכה הוקע, הושפל ובזוה בשל מעורבותו בפרשה נשוא תיק זה, כאשר פרשה זו זוכה לסיקור נרחב בכלי התקשורת שלחלקים ממנה היתה נגיעה, שבלשון המעטה לא ניתן להגדירה כאובייקטיבית, זאת בסיקור הנרחב, צורתו, תוכנו ובשל היותם שותפים לאותו מאבק בתוך "משפחת התקשורת", כאשר גם אליהם כיוון אצבע מאשימה כמי שלא טמנו את ידם בצלחת והיה להם חלק נכבד ביצירת אותם מניעים ואווירה שהביאו לכדי הסתבכותו של הנאשם 1 כאן. באשר לנאשם 2, היתה בין התביעה לנאשם הסכמה באשר ל"מסגרת הענישה" המוצעת שאותה ביקשו הם מבית-המשפט לאשר.

האבחנה בין שני הסדרי הטיעון כפי שהוצג הדבר נובעת מעצם חלקו הגדול יותר של הנאשם 1 ביום, מימון וביצוע העבירות, כאשר נאשם 2 הינו אך "זורעו הארוכה" לצורך העניין, וכמי שאין לו רצון ועניין משלו בביצוע העבירות, ועשאן כמי שהתבקש לכך על-ידי הנאשם 1 שכאמור, ולאחר שעמד על "כישורי וכשרונות" חברת אג"ם, ויכולתם לספק לו קלטות של שיחות שהיה לו בהן עניי- ין, ביקש והזמין קלטות כנ"ל לאורך תקופה ממושכת לאחר שגורם "ההשאה וההרה" פג, והכול ממניעים אינטרסנטיים גרידא. זאת ועוד, "משקלו הסגולי" של נאשם 1 בביצוע עבירת השיבוש הינו גדול יותר בהיותו האיש שהחזיק וריכו בידו את היכולת הכלכלית ש"חיוקה" את שתיקתם של המעורבים האחרים, ולמשך תקופה של שנה כאמור, כאשר גם לצורך ביצוע עבירות השיבוש לא היה נאשם 2 אלא עושה דברו והמוציא לפועל מטעמו של נאשם 1.

בא-כוח הנאשם 1 ביקש להעמיד את עונשו של נאשם 1 ועד כמה שנוגע הדבר למאסר בפועל על שישה חודשי מאסר בדומה לעונשו של נאשם 2, שכן, לטענתו, הנזקים הצפויים כתוצאה מעצם הרשע- תו של נאשם 1, הצעיר בשנים רבות מנאשם 2, שלהבדיל מנאשם 1 נמצא היום בשלהי חייו, הסטיגמה בה יישא נאשם 1 והצטברותם של כל אלה יחדיו, ביחד עם קנס כספי שהינו מן הגבוהים שיוטלו בגין עבירות מסוג זה, צריכים לאזן את הכף לטובת הנאשם 1 כך שיוטל על הנאשם 1 אותו עונש מאסר שצריך להיות מוטל על נאשם 2.

סיכום

לאחר ששקלתי אפוא בדבר העונש הראוי וההולם שצריך להיות מוטל על כל אחד מהנאשמים, זאת תוך שמירה והקפדה על "מתחם הסבירות", החלטתי לכבד את הסדר הטיעון בין הצדדים, וככל שהינו נוגע למסגרת הענישה המוצעת לשני הנאשמים, לאחר שלא מצאתי עילה וסיבה חריגה ויוצאת דופן כדי לסטות ממנה. עונשם של שני הנאשמים וכפי שזה הוצע במסגרת הענישה בהסדר

הטיעון, בהשוואה לעונשם של שאר "מזמיני האונות" וכפי שפירטתי בסקירת הענישה לעניין האונות סתר, יוצא כי הינו חמור יותר כאשר חומרא זו מתחייבת מנסיבות השוני כפי שעמדתי עליהן קודם לכן, כאשר התביעה בהמלצתה העונשית, הנוטה לרף העליון שבה, עד כמה שנוגעת היא לנאשם 1, והסכמתה שנוגעת לעונשו של נאשם 2, מדדה לשני הנאשמים את מידת עונשם במשורה, תוך התחשבות ראויה הן במידת הדין מחד, ומידת הרחמים מאידך - הכול תוך התחשבות בשיקולי התומרא והקולא וכפי שעמדתי עליהם בהרחבה קודם לכן, ומבלי שאלו פגעו במידת ההרתעה הכרוכה בעצם הטלתו של עונש מאסר בפועל.

ההבחנה בענישה בין עונשו של נאשם 1 לעונשו של נאשם 2, וככל שנעשתה על-ידי התביעה, הן בהסדר הטיעון הכתוב והן במהלך הטיעון עונים לעונש, מקובלת עלי בהיותה צודקת והוגנת בהתחשב בנימו- קים שהובאו על-ידיה לחלקו היחסי של כל אחד מן הנאשמים בביצוע

מתווסף כאן פן חומרא נוסף הנובע מביצועה של עבירת השיבוש, עבירה שמעצם אופיה חותרת תחת אושיות שלטון החוק וגילוי האמת, ופוגעת פגיעה קשה בציפור נפשה של כל מערכת אכיפת חוק וסדר ציבורי

העבירות שבהן הורשעו, כך שהפער העונשי הולם ומשקף נאמנה את חלקו של כל אחד מהם בביצוע העבירות.

"תקרת עונשו" של נאשם 1, וכפי שנקבעה בהסדר הטיעון, נגזרת ומדודה במידה ראויה ומוקפדת להלום את נסיבות-ביצוע העבירות ושאר נסיבות החומרא שפורטו ושנמצאו לו בכף חובה, כאשר אף ראוי וצודק הוא כי עונשו של נאשם 1 יהיה שונה וחמור יותר מעונש- שו של נאשם 2, שאליבא דכולי עלמא חלקו בביצוע העבירות היה משני, וכעושה דברו של נאשם 1.

חרף היותו של ההפרש בין שני העונשים קטן יחסית (2 חודשים) קיימת אבחנה והבדל משמעותיים, באשר לאופיו ודרך ריצויו של העונש, כאשר אין דומה מאסר בפועל ולו לתקופה קצרה ביותר למאסר שמומר לאחר מכן בעבודות שירות.

משקלו הסגולי של הנאשם 1 בביצוע העבירות וביצועה של עבירת שיבוש מהלכי משפט; כאשר לא מקובלת עלי הטענה שהרקע לביצוע- עה היה מערכת סחיטה שהופעלה כביכול על-ידי אנשי אג"ם כלפי נאשם 1, כאשר לטעמי, ביצוע עבירת השיבוש על-ידי נאשם 1, ועל- פי המיוחס לו בעובדה מספר 2 בכתב-האישום המתוקן, שבה הודה הנאשם, מצביעה בעליל כי יותר משאנשי אג"ם רצו לשמור על "זכות השתיקה", רצה הנאשם 1 בה "מחוזקת" עוד יותר.

בנוסף לחומרתן של עבירות, על חוק האונות- הסתר וכפי שעמדתי על כך קודם לכן, מתווסף כאן פן חומרא נוסף הנובע מביצועה של עבירת השיבוש, עבירה שמעצם-אופיה חותרת תחת אושיות שלטון החוק וגילוי האמת, ופוגעת פגיעה קשה בציפור נפשה של כל מערכת אכיפת חוק וסדר ציבורי.

לנאשם 2 עבר מפואר ו"זכויות עבר" הרבה מעבר לאלה שיש לנאשם 1 להציג לצורך התחשבות בו בגזירת הדין. בית-המשפט העליון התייחס לסוג מסוים זה של "זכויות עבר", בצורה מפורשת וברורה בע.פ. 3002/97 + 2921/97 + 2754/97, כך:

"בין נסיבותיו האישיות של נאשם, בהן רשאי בית-המשפט להתח- שב בבואו לגזור את הדין, נכללים גם עברו ומעשיו של הנאשם. אם לחיוב ואם לשלילה. אלה יכולים להיות שיקולים בקביעת עונשו, מי

שרשם לעצמו זכויות מיוחדות, יוצאות דופן, במעשים לטובת החברה והכלל, זכאי לכך שזכויותיו יעמדו לנגד עיני בית-המשפט ביום שבו עליו לתת את הדין, כשם שמחמירים עם מי שעברו מכביד וכבר פגע בעבר בזולתו, או בציבור, כך עומדת מידה של זכות למי שעברו מפואר והציבור חב לו טובה. אף שפעולותיו בעבר נעשו שלא על מנת לקבל פרס, בבוא יום עליו ליתן את הדין, יכול שאלו יעמדו לו כנימוק לקולא... המשקל שצריך לתת לנסיבות אלה בגזירי רת הדין... תיגזר מטיבם, אופיים וייחודם של אותם מעשים או התנהגות שבהם מבקשים לראות כנימוק לקולא... גם המדינה סבורה שבנסיבותיהם האישיות, יוצאות הדופן, מדובר במי שנטלו על עצמם הרבה מעבר לחובת מילוי התפקיד, והיו למופת. לכך יש לתת משקל. כך ראו זאת גם כל מי שהיו צד לעסקת הטיעון..."

אינני מתעלם מעשייתו של נאשם 1 בתחומים שעליהם העידה עדת האופיי גב' שושנה נסים וממכתביהם של העמותה לילדים בסיכון, הקרן לקידום החינוך ליוצאי עיראק בישראל, ובעברו הצבאי של נאשם זה. אך אין הם משתווים לאלו של נאשם 2. מאידך, הדברים שצוטטו לעיל הולמים היטב את ענייניו של הנאשם 2 ואין חולק על כך כי מעשיו, ייחודם ותורמתם הרבה למדינה ותושביה, צריכים לעמוד לו כעת ביום פקודה. וטוב עשתה התביעה שלא התכחשה להם והביאה אותם במסגרת שיקוליה לעונש, וכך עושה אני וזוקפם לטובתו לכף זכות.

**העיתונות שינתה פניה בעת האחרונה.
היא נעשתה ריכוזית יותר, מסחרית יותר
ותחרותית יותר. התחרות בין העיתונים
שוחקת את האתיקה של כל העיתונים**

בקשתו של בא-כוח נאשם 1, כי דין מרשו צריך להיגזר לשישה חודשי מאסר, כך שיוכל לרצות את עונשו בעבודות שירות כפי שנעשה הדבר עם נאשם 2, ולאחר שאבחנתי את חלקו של הנאשם 2 מחלקו של הנאשם 1, נופלת היא אפוא בגדר בקשה ל"עשיית חסד" עם הנאשם. ועל זה כבר נאמר מפי כב' השופט אלון ב-עפ. 870/85 ציון תוהמי נ. מ"י, פד"י מ(1) עמ' 737:
"כשופטים, מצווים אנו להחליט מהו העונש על-פי מידת הדין, ומידה זו יכול שתהא מהולה במידה מסוימת של מידת הרחמים. את השימוש במידת החסד הפקיד המחוקק בידיה של הרשות החוננת ואל לנו לערב שיקוליה של זו בשיקולנו שלנו".

באשר לטענתו האחרת של בא-כוח הנאשם 1, כי "התוספות העונשיות האחרות", שנענש בהן נאשם 1, ושלא נענש בהן נאשם 2, צרייכות לגרום להשוואת עונשו של נאשם 1 לעונשו של נאשם 2. בדב"ריו אלו כיוון הוא לקנס הגבוה שיוטל על נאשם 1 במסגרת הסדר טיעון, לנזק הגדול שנגרם לנאשם 1 ועתידו, כאשר אלו בענייניו של נאשם 2, מוחלשים הרבה יותר.

בחנתי טענה זו ולא מצאתי בה נימוק שיש בו כדי לתמוך בהטיית הכף לכיוון השוואת עונשי המאסר של שני הנאשמים; "משוואת הענישה הכוללת" כפי שהוצגה על-ידי התביעה, בהתייחס לשני הנאשמים, הציגה רף ענישה המאבחן את חלקו של כל אחד מן הנאשמים, כאשר עניין הקנס הכספי הגבוה שנקבע באותה משוואה בא להמחיש את ההתייחסות הראויה בדבר הצורך בהטלתם של עונשים מרתיעים ומכבידים על מי ששלחו ידם בעבירות מסוג זה, תוך הבעת סלידתה ושאת נפשה של החברה ממעשים אלו, כאשר הפגיעה הכלכלית המתוספת לעונש המאסר יש בה כדי לשקף נכונה את הענישה הראויה תוך איזון העונשים בין שני הנאשמים.

באשר לפגיעה ולנזקים שייגרמו לנאשמים; לטעמי, הפגיעה בשמו הטוב של נאשם 2, שבלתו אין לו כמעט מאומה, משנים רבות של עשייה בתחום הציבורי, קשה וכואבת, אם לא יותר אזי באותה מידה שהינה פוגעת בנאשם 1.

בחנתי את טענותיו של הנאשם 1 ובא-כוחו בדבר המצב המשפטי ששרר בעת ביצוען של העבירות הנוגעות לפלאפון ולפקסימיליה, כמו גם הטענה בדבר התחושה הסובייקטיבית שבה היה נתון הנאשם, אלו שהביאו להסתככותו בעבירות כאן; התקשיתי לראות בדברים הצדקה או אף הבנה לעשייתם, במיוחד משבאים הם מפיו של אדם במעמדו, השכלתו ותבונתו של נאשם זה, ומי שהיה בעת ביצוע העבירות מו"ל ועורך עיתון.

בחנתי את המסמכים הרפואיים ושאר מסמכים נלווים ולא מצאתי בהם נסיבות חשובות ויוצאות דופן במידה שיהא בהם כדי להצדיק סטייה מן הרף העליון שבענישה המוסכמת שבהסדר הטיעון. לאור כל האמור לעיל, החלטתי לכבד את הסדר הטיעון ולדון את הנאשמים לעונשים הבאים:

לנאשם 1:
18 חודשי מאסר, מתוכם 8 חודשים לריצוי בפועל, היתרה - 10 חודשים - תהיה על תנאי, והתנאי שבמשך תקופה של 8 שנים לא יעבור הנאשם על עבירה מאלו שהורשע בהן כאן.
מתוך עונש המאסר בפועל ינוכו 7 ימי מעצר.
הנאשם 1 ישלם קנס בסך של 1,100,600 ש"ח (מיליון מאה אלף ושש מאות ש"ח) או 6 חודשי מאסר תמורתם. הקנס ישולם עד ולא יאוחר מיום 7.7.98.

לנאשם 2:
12 חודשי מאסר, מחציתם בפועל, ואשר ניתן יהיה להמירם בעבודות שירות על-פי חוות דעתו של הממונה על עבודות שירות. המחצית הנוותרת - 6 חודשים - תהיה על תנאי, והתנאי שבמשך תקופה של 3 שנים מהיום, לא יעבור הנאשם על עבירה מאלו שהורשע בהן כאן.
מתוך עונש המאסר בפועל ינוכו 18 ימי מעצר.

הנאשם 2 ישלם קנס בסך של 100,000 ש"ח (מאה אלף ש"ח) או 90 ימי מאסר תמורתם. הקנס ישולם ב-5 תשלומים שווים ורצופים שהראשון בהם יהיה ביום 15.7.98 ובכל 15 בחודש שלאחריו.

חותם אני על גזר-הדין כאן, בתקווה כי הוא שם סוף ומסיים פרק מכוער של מה שכונה "מלחמת התקשורת", מלחמה שלתוכה נשאבו עיתונאים ועורכים מן השורה, מי כנחקר, מי כחשוד, ומי כנאשם. מלחמה שאין בה מנצחים ומנוצחים, כי אם מוכפשים בלבד. ויפים וראויים לציטוט דברים שנאמרו רק לאחרונה על-ידי בית-המשפט העליון, מפי כב' השופט זמיר בד.נ.א. 725/95 שניתן ביום 29.6.98 (טרם פורסם):

"...העיתונות שינתה פניה בעת האחרונה. היא נעשתה ריכוזית יותר, מסחרית יותר ותחרותית יותר. התחרות בין העיתונים שוחקת את האתיקה של כל העיתונים. שחיקת האתיקה מובילה, קודם כול, לפגיעה באנשים ובגופים מסוימים. מעבר לכך היא עלולה לפגוע גם באינטרסים ציבוריים חשובים. הדברים הם, כמדומה, מן המפורסמות שאינם צריכים ראייה".

הודעה זכות ערעור לנאשמים תוך 45 יום לבית-המשפט המחוזי.

ניתן והודע היום 2.7.98

ג'. קרא, שופט ■